Массо а мехкий пролетараш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ЕРА, 29 МАРТ, 1979 ШУ. ● № 38 (6014). ● Мах 2 кепиг.

ХIАРА ГЕКТАРА ТIАРА — ДУКХАГIА ШЕКАР!

СВЕКЛАШ ЛЕЛАЕРИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕ-СЕМИНАРЕ ДАКЪА ЛОЦАШ ХИННАРАША НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН СВЕКЛАЙ КХАШКА КЪАХЬЕГАРАШКА, ЮРТА БОАХАМА КУЛГАЛХОШКИЙ СПЕЦИАЛИСТАШКИЙ ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Дезаш новкъостий!

Берригача советски мехаш санна Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша вазаре чекхйоккх КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеш, мехка юрта боахам дlахо дегlабовлабарах КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателе новкъоста Л. И. Брежнева дьйча къамелецара положенеши вьводаши. Советски мехка юкъ-тера айара партен правительствен дикача дас санна ена йоахона жоп луш юртарча къахьегамхоше шерагlа йоармаю эффективности балха дикеш айара тlехьара социалистически яхь, цу накъагlа болташ тlа-тlа нордагlа котлонеш а йоахаш.

Вай республика дlаювча кlемашта юкъе лоарlамегlча культурех я свеклаш. Льтта лелаераше кlезига толамаш дьхадац: паччахьалкхенга шекара свекла йоакара пятилетка кхаь шера план тlеккхоачашъяьй, заданена совгlа 30 эзар тонн дlахьийтай из дlадахача шера. Цу толама юкъе къаьстта хоалуш дакъа лецад «Шалинскийа», «Самашкинский», «Гудермесский», «Горец», «Назрановский», «Октябра 40 шу» яхача совхозий свеклаш лелаераша.

Кхешмера двуказам дикаш айба вай свеклаш лелераша карагlдьннад новкъоста Л. И. Брежнева бекхаз мах бань йола Винницин областа динопольски льтта лелаерий почни творчески балха юкъайовлаера чотел.

Хьалхелаттарашта тlехьакхерца, цар опытах пайда эцарца, льтта лелаера культура ма-могга айарца, къахьегам дикагlа вlаштlехьбаккхарца де шекара промышленноста лаьрхlа паччахьалкхена бийдал дукхагlа ялара дlоагlа. Хоьш да цхьатерра кьелаш долча свекла лелаерий коллективашта карагlдьннар цхьатерра доацилга. Тlехьабусерий хьокхамаш хьалхалаттачарга кхоачийтилга дерригача боахамий, бригадай, звеньяй балха эффективность айара керттерча тарожах цаl а.

Республика свеклаш лелаераша кхайн тхо эгара кlезигагlа йоахача а хlара гектара тlара 250 центнер свеклаш яха уж тlахьехаш. Цо тера лургьа 1979 шера тlенийца социалистически дехараш тlеэккоачашде — паччахьалкхенга 200 эзар тоннал кlезигагlа йоацаш шекара свеклаш йоаха.

Воашта кьелхашка латтача дехарех бола берригаш балктоккхами лоархlами иэета а баш дерригаш низеш, опыт, кьинер тlадозийтаргда вай де лерхlар кхоачашдера. Бlаьстан балхаш дlадоладеннача хьалхарча деношка денз де мел могар деш къахьегаргда вай! Свеклаш лелаеча хlара коллективо къаьстта йоакко эш зийда льттах, техникех, удобренех бокъонца дикача дас санна пайда эцилга.

Къахьегам вlаштlехьбоаккхача ипатовски метод юкъе а кхуьхаш шекара свекла 5 — 6 бахка дийнахьа дlайийна йоакккергьа вай, lалешдергда вай 3 — 4 культиваци елга, мугlараште юкъара льтта цамца доаккхийтга, хьалхера оасар делга 8 — 10 дийнахьа чакхдоаккхергда вай. Де мел доагlар дергда вай свеклаш юртбоахама эз деча кlемаези лазарехи лораера.

Республика свеклаш лелаераш тlехьаж оаха агротехнико дlа мел дезар кхоачашдара, ма-могга шерагlа балха юкъейоалаергьа вай свеклаш лелаеча механизаци ера эша агротехнически мероприятеш, продукца хlара центнерга дlадодар дикка лохдергда вай. Из де вай декхар, из вай сийлен гlуллакх да, Нохч-Гlалгlайчен свеклаш лелаераш!

«Гlалагlца хlара гектара тlара дукхагlа шекарlа» яхача липольски льтта лелаерий девизагlа бола дlа а хьош шекара завода балхахоацlара гlулакхаш чlоагlдергда вай, массане а низаш тlа а доаийташ оттадаь мугlаш доахаргда вай.

Дика вlаштlехьъаьккхи чакхйоалаккхаргьа вай гlоа, мерзача селай бокха хьувкам бокхаре шерра аль йоархаергьа вай, пятилетка дикагlча шера къахьегама керда толамаш дехарца гlадъюргьа вай Даьха.

Кхайкарал свеклаш лелаерий республикански совещане-семинаре дийца а дийца тlеийцад.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

27 март, 1979 ш. № 72 г. Москва.

Эскаре гlулакх дара оттаьь ханаш дьха баьнна тlема гlулакхаш тlара нах 1979 ш. май — июне СССР гераргарча низашкара дlабехарехи бокъонца дола тlема гlулакх де граждаваш эскаре арlаш тlакхьехарехи.

«Массане а юкъарча тlема декхарех» долча СССР Законага хьежжа аз приказ ду:

1. Бокъонца дола тlема гlулакх дара ханаш 1979 ш. 1 июль тlакхачалехьа чакхйоалаш бола тlема гlулакхаш тlара нах 1979 ш. май — июне запасе а бохийташ Советски Эскара, Тlема-Форда Флота, доазонтlарнех чурчен бlуаний мугlарашкара дlабаха.

2. Тlема гlулакхаш тlара нах запасе бохийташ хиларца дувзаденна, укх приказа хьалхарча пунктага хьежжа Советски Эскаре, Тlема-Форда Флоте, доазонтlарчен чурчен бlуашка бокъонца дола тlема гlулакх де тlахьехалба, тlахьехача дийнахьа 18 шу дузаш бола, тlахьехамах мукъабовлара бокъо йоацаш бола граждаваш а, хlаьта иштта тlахьехамах мукъабовлийта ханаш чакхъьнна хана боаккхагlа бола граждаваш а.

3. Еррига роташка, батарейшка, эскадрильяшка, кемаш тlа дlакхайкадолда приказ.

СССР оборона министр Советски Союза Маршал Д. УСТИНОВ.

Иттлагlча пятилетка кхоалагlча шера боккха къахьегама толам баьккхар СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода № 32 - 111 йолча цеха коллективо. Укхаза цу шера кийча мел дьйча спиртах 99 процент дар паччахьалкхен дикала знак йолаш арахийцар. Иштта дика къахьегаш я цеха коллектив укх шера.

Шоай новкъостий хьокхам телаш укхаза къахьегаш я аппаратчик, комсомолка Сивцова Клавдия, компрессорни отделене комсорг, машинист Арсаханов Мустафа, кхьбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) аппаратчик К. Сивцовай машинист М. Арсахановй технологически режимага хьожаш ба.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ДИКАГIЧАРГАРА ХЬОКХАМ ЭЦА

«Малгобекнефть» НГДУ чуйоагlача скважинашта льтта кlал ремонт еча йиъ бригада дукхача къамех латтача барт тайнача коммунистически къахьегама коллективаша иттлагlча пятилетка шоалагlеи кхоалагlеи шераш чакхдьхар цхьа шери плани тlаийца социалистически дехарашеи хинал хьалха кхоачашдарца.

Уж коллективаш кхаь шера планал совгlа 393 скважинана льтта кlал ремонт яь льяр дlадахача шера 25 октябре.

Ремонтникаша беча балха дикала хьокхам лархlа беза болх беш йола скважина ремонт е ца эзаш гаьнналарах.

Цу балха тlа аьттув баларца дикагlа къахьегарца цхьадаь йола бригадаш белгалйоал.

Ала доагlа, бригадашта юкъе къаьстта моттиг дlалоац мастера П. Н. Самсонова кулгалдеча скважинашта льтта кlал ремонт еча бригадо. Цо кулгалдеьча № 1 йолча бригадера къахьегама овсарле дlаяхача кийслагlча пятилетке болхлошта хlара бетта луча алазел дизаза сихагlа дегlахкалас, кхоарча пятилетке иттаза сихагlа дегlаух.

1978 шерара бригадай уж хьокхамаш вlашдухьала кийсдича, мастера Г. А. Ткила кулгалдеча № 2 йолча бригада къахьегама овсарле 4,5 проценти мастера А. А. Бинчевникова кулгалдеча № 4 йолча бригада — 3,5 процента мара ца лакхъеннача метте, Самсонова бригада къахьегама овсарле 11,5 процент лакхъеннай.

Цу масалаша хьахьокх, йоккха опыт йолча Самсоновгара хьокхам а эцаш бригадаша болх бе безилга.

Дика технико - экономически хьокхамаш дахарах Самсонова кулгалдеча бригадана бокъо еннай вай мехкарча скважинашта льтта кlал ремонт еча кхыча бригадашца Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лаца, хlаьта мастера шийна шоалагlча класса мастер яха цlи хьоккай.

Бригаде белгалбаьнна къахьегарех ба операторащ Салитов Хасмухьмад, Мордачев Иван, Бессарабов Вячеслав, Мальцев Иван, трактористаш Петров Виктор, Комиссаров Виктор.

А. АЛЕРОЕВ. «Малгобекнефть» НГДУ инженер.

Хьайбаш лeлaдерий толамаш

Ленина цlерагlча колхоза хьайбаш лелаерий укх шера тlаийца социалистически дехараш лазанга дац. Еррига цар дlаяла езар 2560 тонн шурен 690 тонн дулхи да соахкарчул 110 тонн дукхагlа дулла 80 тонн дукхагlа шурен. Уж дехараш мел бехктокхаме да е йоаш, толаме чакхйоаккхаш да тхо хьалхара квартал. Укх бетта планагlа йоагlачул 80 тонн дукхагlа а йолаш, 600 тонн шурен, планал совгlа 5 тонн а йолаш, 80 тонн дулхи дlаденнад оаха Даьхена.

Дулхел шурий лостам бола йолча тха совхоза доалахьа да 3097 бежан, царех 1372 етт а болаш, хlаьта иштта 9285 хьакха я. Уж хьайбаш пхе ферме лeладу.

Хьайбай продукци йоаккхача доккха дакъа юкъехьу яхье хьалха латтача Витиев Султана кулгалдеча № 1 йолча ферма коллективо. Хьалхарча квартала план тlеккхоачаш а еш, 210 тонн шура дьккхай къаьстта цу ферма хьайбаш лeлaдераша. Хlаьта доярката юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагlа Базиева Малкан, Насульгаева Гуси, Айдамирова Залит. Хlера lаттагара шу доладелча денз юкъере лаьрхlача 690 килограмм шура яьккхай царех хlоране, план 475 килограмм йолча. Хlаьта дийнахьа хlара lаттагара цар йоаккха шура 10 килограммага кхоач.

Цу тайпара толамаш доахаш бола хьайбаш лeлaдераш белгалбоах моральни материальни стимулаца. Масала, хlара етт дийнахьа хьалхара моттиг яьккхача доярката карара хара теле цlе яьнлели 10 сом ахчан совгlатта лу. Цунга хьежжа хlара дийнахьа шерагlа хила коллективера социалистически яхь.

Лакхе баьнача доярката уж толамаш дакхабургдиер, оттаьча графикал тlехьа ца бусаш, доаггlача тайпара хьайбашта lунал деш скотникаш Димхаев Халиди Гичкиев Джамалудин бецаре.

Рационаш хlара lатта лу 5 килограмм ча, 12 килограмм сенаж, 2 килограмм концентраташ, 2 килограмм еш, 10 килограмм силос. Цунга хьежжа да хьокхамаш а: хlара денна паччахьалкхенна 6900 килограмм гарга шура дlалу хьайбаш лелаерий коллективо — соаьгlа укх хана хиначул 500 — 550 килограмм дукхагlа.

Дулх алсамдоаккхача къаьстта дакъа лоац хьаккарч лeлaeрашa. Царца ба шоай болх безаш а дика бовзаш а бола хьалала къахьега говзанчаш. Иштта я коммунист Абдулаева Тамара. Цо кховбача хlара хьаккийна дийнахьек буси 350 грамм дулх тlаккет юкъера лаьрхlача план 300 грамм йолча.

Якхаш йола хьаккарч лелаю Чугуева Марияс. Цо lунал деча хlара хьакхо пхагlа лаьрхlача бесса 14 хурск яьй.

Иштта къахьегаш бола нах кlезига бац фермашка.

Дlадахача шера Ерригсоюзни яхье дакъа толамаш дахар батьан долаш РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара каре тела Цlе байрак еннай тха колхоза. Цу доаккхача совгlато хьайбаш лелаеча коллектива хьинар айдаьд кхы а чlоагlагlа. Цудухьа КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенешта гlулакхаца жоп а луш, тlехьа тlайоагlача хана ма-хулла дукхагlа хьайбий продукци яккха хьожаргда тхо.

З. КАДЫРОВ, Грозненски района Ленина цlерагlча колхоза керттера зоотехник.

21—25 МАРТА РЕСПУБЛИКЕРЧА ШУРИЙ ФЕРМАШКА БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ

Районаш	1978 ш.	Дийнахьа хьаьн lаттагара йоаккха шура, 1979 ш.: хьалхара пхе дийнахьа	Дийнахьа хьаьн lаттагара йоаккха шура, 1979 ш.: отчетни пхе дийнахьа	Товарность (процент)	Дlаденнай I сорта шура
Наурски	6.9	7.0	7.1	80	49
Шелковской	6.9	6.7	7.0	85	61
Гудермесски	6.6	6.2	6.2	83	42
Грозненски	6.1	5.9	6.0	81	33
Назрановски	5.2	5.8	5.9	77	45
Шалински	5.8	5.3	5.7	83	54
Малгобекски	5.3	5.3	5.5	78	38
Надтеречни	6.0	5.3	5.5	76	74
Урус-Мартановски	5.4	5.4	5.4	81	52
Сунженски	5.6	5.2	5.4	80	44
Ачхой-Мартановски	5.1	5.3	5.2	85	73
Республике гlоала	6.0	5.8	5.9	81	47

Бlаьстан балхаш

ЗЕХЬА ХА ЙОАЯЦ

Кхашка болх бе йиш йолаш аттача ханах ма-хулла дикагlа пайда эца гlерташ къахьег комсий бешамашка «Надтеречный» совхоза болхлоша. Дукха балхаш да цар укх бlаьсти де дезараш. 503 гектара тlара комсаш льтта хlаллхара хьамукъа а яьха шпалерех хьалъехка, яlа, чудукйташ дий диала, лазаранлта дукъала молхаш тоха езаш ба. Фу даьл цу балхех? Мугlараншта юкъера льтта цамца доаккхаш аьха а аьха, пневмоагрегаташца комсий кlотарташ хьамукъаьлхай. Из болх бу хlара дийнахьа 6—8 тракторацеи 17 пневмоагрегатацеи.

Механизатораште юкъе къаьстта хьинаре болх бу Чалаев Олега, Дурдиев Хlарона, Нунаев Хьусейна, Заиаев Султана, Умханов Намас. Балха нормаш юкъера лаьрхlача 160 процент кхоачаш ца еш ди дlадахийтац царех хlаране.

Льттана кlаллхара хьамукъаьлхача комсий кlотаргех дукха хlама ца эзаш 50 гектара тlара яраш яlа яьхай, тоаьба 350 гектар совгlа моттиг дlаеца шпалера. Из болх беш волча механизатора Такуршиев Ерагlе 250 процент совгlа кхоачашъю ший балха нормаш.

Комсаш йоlаш хlара дийнахьа 50—60 саг хул. Белгал ца баьхача баргбац царна юкъера йоккха балха опыт йола къахьегамхой Эльданова Забу, Балуркаева Нашабу, Сипецкна Малика. Шоаш хьадер тешаме дикеи кхоачашду цар. Хьехам тел комсаш йоlаш бoaxxaчa къоагlа болчарна.

Сихбенна къахьегаш ба кхашка бlаьстан юхье юв культураш дlаюаш, тlехьагlа дlас езачарка льтта кийчдеш боакка механизатораш а. Доакъарц лаьрхlа 225 гектара тlа кен дlабийна баьннаб. Ялата хьажкlаш, генараш дlадера хьакъоастадаьча льтта культиваци еш латт хlанз.

Уж балхаш къаьстта сихеи дикеи ду механизатораша Зайнаев Зайнде, Нунаев Хьусана, Селимханов Ювиаза.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЦХЬАН БОАХАМЕРА ХОАМАШ

ПЛАНАЛ СОВГIА ШУРА

Толаме чакхйоаккхаш ба укх шера хьалхара квартал «Победа» яхача колхоза № 1 йолча шурий ферма хьайбаш лелaдераш. План кхоачашъе 3 тонн мара ца эшаш, 302 тонн шура дlаелтай цар паччахьалкхенна 20-гlа март тlакхоачаш. Хlанз хlара дийнахьа паччахьалкхенна дlалу йиъ тоннага кхоачаш шура, хlаьта дийнахьа хlара lаттагара хьайоаккхар 6.6 килограммага кхоачаш лакхьеннай.

Хьалхара квартал чакхьялалехьа планал совгlа кхы а 27 тонн шура дlалла вlаштlехьдаргда цар.

Уж толамаш доахача доакха дакъа инкъехьу социалистически яхье хьалха латтача доярката М. А. Балаевас, Б. Б. Хаурипас, С. Ю. Инадаевас, кхычар.

БАЬЦАДААРАШ ДIАДЕ ВОЛАБЕННАВ

Толаме дlахьу бlаьстан балхаш «Победа» яхача колхоза ветерана Бубликова Екатерина Дмитриевнас кулгалдеча баьцадаараш кхедеча бригадо. Рассада хьалкхеяра йоагlача бесса кийчъьй парникаш а баьцадаарашта лаьрхlа ххаш а. Бригаде парникашка хьалхеьлй цхьан гектара тlа дlайоагlаш йола кабуций рассада, парникаш а баьцадаарашта гарски сибазаш помидораш. Арахьа дlадийнад 18 гектара тlа хохий, 7 гектара тlа свеклай, нзаамиссел редискай гlа.

Айденача хьинарца къахьег баьцадаараш дlадувча кхаш лелаераша Е. Моисеевас, М. Никитенкос, А. Ермоленкос, В. Даниловс, В. Беседкинас, Н. Рамазанова, Ф. Буравлева. Дийнахьара нормаш 120—130 процент кхоачашъю царех хlаране.

В. ЛЕБЕРДА.

21 апреле — Еррисоюзни коммунистически СУББОТНИК

ТIЕХДИКА КЪАХЬЕГАРГДА

Москверча хьалхе лелаеча предприятей 21 апреле В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетадаь Еррисоюзни коммунистически субботник дара тlехьара болаш хьинар айденна тlаийцар «Грознефть» объединене автомобильни накъъий управлене коллективо.

Цу дийнахьа къахьега аравагрва управленера 186 саг — болхло, гlулакхера нах, инженерно-технически балхахой. Накъахоша лаьрхlад тоххиаш беча буровойшта тlабодаш болча цхьа километр хулача тlонакъа капитальни ремонт е. «Брагуны» яхача мехкдаьтта доаллача майдах тlа керда автомобильни накъъаш дахкара эша Аргунски карьерера 320 тонн тlо тlаоза, шоай предприятена гонахьара 1000 квадратни метр ухица цlенъе, 100 га дlайогlа. Иштта лерхl коллективо металлолома лаьрхlа 1,8 тонн тица аьшк гулде, хlаьта шоаш даьккха 466 сом алапи иттлагlча пятилетка фонде дlачудала.

Каменщика Захаров Александра, дева моххьаш икухьача автомашиний водителаша коммунисташа Алиев Мухьмеда, Силаров Василе, Мартыненко Николая субботника хетаяьча собрание аьнар, шоаш цу дийнахьа къаьстта лакха къахьегама овсарле йолаш болх бергба.

А. ТИЩЕНКО.

• • •

Еррисоюзни субботник хулача дийнахьа Надтеречни района «Кругловский» совхоза къахьегамхоша еррига производствени участкашка дергдолча балхашта планаш а оттаьь. Цига эшаргбола тlерс lалашбаьб хlамзе а.

Масала, шурий ферма хьайбаш лелаерища лаьрхlад ферма [illegible] а бень, хьайбаш дlайогlа, чухьа а араюкх [illegible] кlир тоха.

Бlаьсти юе культураш дlаюаш, комсашта lунал деш къахьегаргдолча механизатораша лаьрхlад кходаьча доагlараш болх бе.

Субботнике дакъа лоацаш 400 гаргга саг хургба. Балха нормаш 130—150 процент кхоачашъе дош деннад цар.

21 апреле къахьийта даьккха 900 сом, совхоза берриге болхлой цаl санна раьза а болеш, иттлагlча пятилетка фонда юкъедахийта лаьрхlад.

Х. МАГОМЕТОВ.

• • •

Нохч - Гlалгlай АССР моттигерча промышленноста чуйоагlача химзавода коллектив кийчлуш я 21 апреле хургдолча Ленински коммунистически субботника.

Заводхоша В. И. Ленин ваь 109 шу дузача, къахьегама цlеи долча дийнахьа къаьстта хьинар айдаь къахьега лерхl. 21 апреле химзаводера 218 болхло, инженерно-технически балхахой, гlулакхера нах хургба къахьегаш. Царех 33 саго шоай балха моттигашка болх бергба, юхебисараш завода кюа а новкал арахьа а лостам беш хургба.

Цу дезача дийнахьа завода коллективо 19 эзар сома продукци арахецаргьа, 117 сома мехьа ремонтни балхаш дергда, хlаьта шоаш даьккха 300 сом алапи иттлагlча пятилетка фонде дlахьожалергда.

• • •

Бокккхача безамца тlаийцар Грозненски кога гlирс беча фабрика коллективо Москверча хьалхалаттача предприятей болхлоша В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетадаь субботник 21 апреле чакхдаккха аьнна, дlаболабаь болам.

Шоай овсареча къахьегамца из ди белгалдоаккхаш 21 апреле балха аравагрва фабрикера 830 саг.

750 саг шоай балха моттигашка къахьегаш хургба. Коллективерча 80 саго 5400 квадратни метр фабрика территори цlенъе, 3 тонн металлолом гулде, фабрика кхоа 150 га дlайогlа лаьрхlад.

Фабрика коллективо цу дийнахьа 17 эзар сома мехьа продукци арахецаргьа, хlаьта шоаш даьккха 1,9 эзар сом алапи иттлагlча пятилетка фонде дlа а хьожадергда.

Х. ГИРЕЕВА.

Парте аьннар дизза хьаллаьцар

ТЮМЕНЕ БОЛХА КАГИРХОИ НАКЪАБАХАРА ХЕТАЯЬЧА МИТИНГЕРА

ВЛКСМ XVIII съездо вай мехкарча комсомольцаштех кагирхоштех хьалхашка оттадаьча керттерча декхарех цаl да Малхбузен Сиберегlен мехкдаьтта доалла йlаьхий моттигаш каравералара шефство оттаелга. Цу даькъе ВЛКСМ ЦК дукха ха йоацаш даь кхайкарал чlоатlа раьза хиина хьаллаьцад массанахьа. Даьхен дукхача моттигашкара шоай лоlамагlа вlашагlтеха цига вахийта лаьрхlад 5 эзар кагирхо. Хlаьта цига хьожабара хьакъоастабераш керттерча даькъе мехкдаьттахой, хlаьта иштта гlишлошъераши накъъаш дехкараши хилар теркалдича, ховргда, из дехкар кхоачашдеча лоархlаме дакъа юкъедахьа дезаш мехкдаьтта къьнагlча районех йола вай Нохч - Гlалгlайче а хилар.

Самардийнахьа В. И. Ленина цlерагlча майдах тlа Тюменски областа мехкдаьтта доалла керда районаш караерзае Нохч - Гlалгlайченера 75 сагах латта комсомольски отряд накъаяккхара хетаьь митинг хилар. Из хьа а еллаш, къамаьл дир цига ВЛКСМ обкома шоллагlча секретара Егоров Сергей Николаевича.

Цо белгалдаьккхар, мехкдаьтта Нохч - Гlалгlайченера вихалаш вай йоккхача Даьхен дукхача областашка, крайшка къахьегаш хилар, шоай республика сий цар лакха лоаттадеш хилар.

Цул тlехьагlа микрофона хьалхашка отт Социалистически Къахьегама Турпал, бурувдетта мастер, кагихой хьехамча Олейников Иван Денисович. Цо кагирхой тlахьийкар парте, комсомола гlулакха тешаме хилара, дай сийлен традицеш ебалла.

— Тхо тахан комсомольски путевкетlа Малхбузен Сибарегlа долхача дийнахьа тхоа дагаух Амура тlара Комсомольск, Магнитка хьалъьлраш, целина караерзаьлраш, тахан ВАМ-е, КамАЗ-е, «Атоммаше» къахьегараш. Оаха дош лу, тхоашта мехко тlадилла гlулакх цар санна тешаме кхоачашде, — аьлар цу отряда доакъошхочо Степаненко Лариса Викторовнас.

Дlаболхарий ний дакъала буаца баьккабар дешархой. Иштта, г. Грознерча № 18 йолча юкъерча школа дешархочо Шовхалова Риммас хьакхайкадир Тюменски областерча Уренгой яхача юрта лаьрхlа (хlаьта вай республикера болхараш цига къахьегаш хургба) дахьийта цхьа эзар книжка гулдаьлта.

Цул тlехьагlа комсомольски отряда командира Магомадов Хамса Идрисовича lо а дийше рапорт дlалу партийче Нохч - Гlалгlай обкома секретарага М. О. Вузуртаноага. Тlакха цо накъа арабоаларaш даькъала бувцаш лоаца, баькхар, цар шоашта тlаийца гlулакх сийленца кхоачашдергхиларах парти тешаш хилар хьаьлар.

Цига иштта лоаца къамаьл деки лоаца боаккхаши хилар ВЛКСМ ЦК отдела заведующе заместитель В. А. Петрович.

Митинге хиначар В. И. Ленина памятника хьалхашка зизаш дехкар.

Цу дийнахье а Тюменски областе дlабахар уж.

С. ШАВИЕВ.

Ханал хьалха

«Южэнергохимзащита» специализированни управленена чуйоагlача Кавказски участка коллектива хьинар айдир «СССР халкъа боахам дегlабоалабара эггара хьалхарча пхе шера план 50 шу дизара хьакъехьа КПСС ЦК тlаийцача социало.

26 марта дерригача технико-экономически хьокхамашта кхаь бетта задани толамца кхоачашъяьй коллективо. Хlаьта карера бутт чакхбалалехьа планал совгlа 10 эзар сома мехьа балхаш чакхдаха лерхl цар. Дукха балхаш даьд «Грозэнерго» районни энергетически управлене предприятешка, Чернейски ГЭС-е, Кизил-Юртоски полиграфически машинаш еча заводе.

Уж толамаш доахача лаьржача социалистически яхье хьалхе лелаеш хьабоагlа кислотоупорщикаш С. Гапбаев, В. Фролов, С. Угаев, Ю. Яхио, мастер В. Елкиев, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЛЕРТТIА ДОАЛ ДЕЧА...

1978 шера хиначa КПСС ЦК ноябрьски Пленуме соцам тIа белгалдаьхад доагорах, электроэнергех, ерригача материальни ресурсех кхоамбеш пайда ийбара дешаш.

Цу дакъе дика болх бу «Грознефтеоргсинтез» объединенин производственно-товарни конторо. Цун партнкомо кулгалхошеш шоашта могар ду ерригa технологически процессаш энергетически материальни дIадодар кIезигагIа долаш чакхъяха. Из болх чоьлханеч дика вIаштIехьбаькхах хила безаш боландаь кхоамбаран хьурматдаран йолча комиссена кулгалдехьа тIадиллад производственно-товарни контора керттерча инженера С. А. Косьяновна. Комиссена юкъабахаб йоккха опыт йола производственникаши инженераши: технически отдела начальник, председателa заместитель Д. Я. Геллер, комиссе членаш: № 2 йолча цеха начальника заместитель Ю. Н. Орел, № 7 йолча цеха начальник Н. Г. Маматов, № 7 йолча цеха мастер А. А. Половинкова, кхыбараш, ерригаш а 9 саг.

ХIара участие вIашагIъехна а нийслуш дола кхоачамбоацараш гучадахаран уж дIадахаран гIо деш йола активаш.

Дукха цатоьмаш хилар № 4 йолча эстакада тIа доагаду мазут дIакхухьийтача дIа-юха лела машинаньгъа составаш дукха соца латташ хиларца, хIаьта из бахьан долаш доккхий гIодаш а деттар дарна.

Кхоамбаран хьурматдаран йолча комиссе массехказа тIахьийхаб рационализатораш № 4 йолча эстакаде продукци составашка чуйоттилга сихдаре дешаш къоастадара. Технически отдела начальника Д. Я. Геллера бокхача лоархIаме рационализаторски предложени йоалаяьй. ХIаьта слесара Г. В. Дворяновск газоэлектросварщика В. Н. Околитен № 5 йолча цеха мастерца цхьана доккха дакъа лацар из предложени балха юкъейоалаеча. Цу гIулакхо доагаду мазут чудоттар шозза сихагIа чакхдоаккх хIана, иштта кIезигденнад цистернаш сеца латтилга.

Дукха кхийола мероприятеш чакхъяьхаро 1977 шу 1978 шерaца нийсдича продукци чуйоттара сухал 13,9 процент лакхденнад; цунца цхьана детташ дола гIодаш 54,1 процент кIезигденнад. Цистернаш сеца латтилга кIезигдара де дезараш кхы а дукха да ма боарам тIа даккхара.

Парткомо кхоамбаран хьурматдаран йолча комиссен ПТК коллектива творчески актива хьалхашка декхар оттадаьд мехкдаьтта продукташ чакхйоахача хана уж йоалга боарамал кIезигдара дешаш къоастаде.

Из атта декхар дац, хIаьта цхьабараша кургдоацар да из ахаш дувцар. Цхьабакъда, творчески лехараш доладеннад, рационализаторски предложенеш хьаьха яьннай. Нийса предложенеш балха юкъеккхулларах хьахулараш гIадвуган да. Нагахьа санна 1977 шера довча мехкдаьттанея мехкдаьтта продукташтен предприяте оттабаь боарам 0,27 процент хиннабале, 1978 шера уж йоар 0,25 процентага кхоачаш лохделар.

Продукци йоалга иштта лохде новкъостал даьд чакхъяьхача белгталарча мероприятеша. Царех я 1978 шера № 16 йолча установка балха юкъе йоалаль сигнализацеи «хий-мехкдаьтта» яха фазаш къоастарла боарама управлени ярен комплекс.

Партеи правительстваи соцам тIа аьнначох, хIара шера 3 процент энергоресурсаш кхоe езаш я. Из гIулакх, бокъдар аьлча, аттачарех дац.

Из лоархIаме гIулакх чакхдоаккхача кхоамбаран хьурматдаран дешашта йолча комиссе ног гIортага ю производства хьалхалаттарийн новаторийн опытах, инициативaхи творчески лехамехи.

Ремонтни службаштен эксплуатационникаштен хьалхашка декхар оттадаьлар (ма) электроэнерги кхоe аьнна. Ерригача задвижкашка хьежар, ехараш тоайир. Хетаргахьа, де мел дезар даь даьнадар. Бакъдь, 2,4 процент мара лацар кходаьр. Мичахьа доадаьд совдар, аьнна хеталу. Цу хаттара моа дала хала дац. ДIаухача Iанарах шозлагIа пайда ийбаьбац, хIаьта Iанара «гайсараш» а яр кхоамбара планагIа лаьркIачул 0,6 процент кIезигагIа хьайтара бехке.

Юха а декхар ött хьалхашка Iанарах шозлагIа пайда ийбара де йиш яр Iомаде.

Электроэнергех кхоамбеш пайда ийбера тIехьара болх чакхбаккхара тоьал кхаьнега дайдар. Дукхабараштa хетар электроэнерги шортта ма-йоl, вай мехка хьалгьеш дукха электростанцеш а латт, аьнна. Боккха кхетама болх чакхбаккха бийзар вахарцара масалаш а хувлаш. Оборудованеха загрузка елга проектни декъега кхьачар. ДукхагIа йолча станокаш тIа зехьа энерги дIаухийтаргйоацаш ограничителаш оттайир, иштта кхийола мероприятеш чакхъяьхар. Цу гIулакхо 3 процент меттел, 4,7 процент электроэнерги кхоийтар.

Ахчанца лаьрхIача кхоьча продукце мах 1110 эзар сом гарта ба. Производства социалистически способа лоархIаме дакъа да кхоамбара режим. В. И. Ленина кхоамбеш доал дара тIахьийхаб. Цу тIахьехамца доагIаш да во доал делга цIендаь дIадакха ахаш парте XXV съездо дIадехараш а.

Керара дикален эффективностеи пятилетка-кхоамбарен хьурматдарен пятилетка я. Уж дигь доаш вIаши къоастаде йиш йолаш дац. Материальни рузкъана къахьегама кечалашта вай дикагIа доал ме-ду, продукци дукхагIа лургьа вай, къаман доход лакхлургьа, вай Даьхе йIэхегIа хургьа.

Производственно - товарни контора материальни доагора - энергетически ресурсех кхоамбеш пайда ийбелген производственни декхараш технико-экономически хьоктамаш кхоачашделгем цхьана леладеш йола предприяти я. Из хьехьокх цу гIулакхах хьахийнарашен кхоамбарен хьурматдарен ерригсоьака тъешаре шоай предприяте дакъа лацарах, комиссех къаьст-къаьстача цахий кулгалхоашeн бьача балхах партнома заседанешка дувцаш хилар.

Ф. АРСЕНЬЕВ.

ТIехкьарчи массехк шера хьадаьлла Вознесенски элеваторе болх беш я Муслиева Насира. Из махаца Iимерда йоаш къахьегамах бIугъаьналла йоаца болхло предприяте массашна йовзаш дукхаезаш я. Цо хьадер доккха гIулакх дале а е балха лоархIам боацар дале а ерригa уйла тIалхийте, балхах дог лазаш цIена кхоачаду. Эггара хьалха из бахьан долаш дукхаеза Насира цунца балхбераште. Социалистически яхье хьалхалаттарий мугIаре хул из дукхагIча хана.

СУРТА ТIА: хьалхалатта болхло-дозаторщица Н. Муслиева.

Я. ЦУЕВА сурт.

БОЛХ ТОАБАРА ТIАХЬЕХ ГОЙТАРА АГИТАЦЕ

Къахьегама овсарле лакхьара лелаеча социалистически яхье лоархIамегIа долча гIулакхех цаl да гойтара агитаци йоагтIеча тайпара вIаштIехьъяккхар.

Гойтара агитаци пайда а эцаш дика лелаю Арсунски аьшкбетонни изделей заводе. Завода хьалхашка латт дика ийтьаь йоккха стенд. Стенда тIа яздаь да предприяте коллективо тIайийца социалистически декхараш СССР кердача Конституце тIара хьайийца статьяш. Заводе да къахьегама овсарле лакхьяра, тIехьабусараш боацаш болх бара, продукци дукхагIа а дикагIа арахецара тIахьехаш дола плакаташ.

Завода коа а цехашта в дола лозунгий чулоацам тайп-тайпара ба. Цхьадолча плакаташа тIахьех къахьегамига, гоналхьара Iалама лорадара, вокхар хьахьокх производства хIара шера арахецаш продукци дегIаахари цуна реализаци яри.

Завода партийни организаце секретара заместитела Дудников Иван Григорьевича дика вIаштIехьбаькхаб пенгазета болх. Цу гIулакха дика новкъостал ду коммунисташа слесара Темирбулатов Абукара, электромеханика Хамзаев Iаьлис, кхьшр. Цар массие ахьаа шайн хан-ханнакъа арадох «Железобетон» яха пенгазет.

«Дикала экрам» яха завода къахьегамхоша даьха хьоахамаш хьаьхоахача улга тIа яздий хул цехашен бригадашен арахецача продукце дукхали дикала, продукцена реализаци иштта ю.

Комсомольски организаце кулгалду лагирхой вахар дувцаш йолча гойтара агитацена.

Иштта, вIаштIехьдаьккхар «Комсомоловец» яха пенгазет арахецалга. ХIара бетта из пенгазет кийчдечи хьинаре дигьа лоац комсомольцаша экономиста Смолякилова Аллас, бухгалтера Харумова Асяс. Газет хоза кийчдара дарна новкъостал ду художника Хасмагомадов Имрана.

«Комсомольски прожекторе» членаша къахьегама овсарле иштта лакхлу хьоакмаш арахецача продукце дикал тохкаш рейдаш ю. Рейдаш оча хана гучадьнна кхоачамбоацараш яра духа пенгазета тIа. Цlераш йоах болх лертIа ца берай.

Пенгазета тIа терал ца беш битаа къахьегамe хьалхалаттараш, лагирхой хьехенчаш. Хьинаре къахьегача нийса портреташ «Сага сий къахьегарца доал» яхача сийлен Улга тIа доахи. ХIара сага сий деш, из лоархIаш беча бизхах доккха беркат доал, къахьегама овсарле лакхлу.

А. АХМАТОВ.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеш

МОЛДАВЕ ЛАЬТТАН ИНДУСТРИ

ТIехкьарча шерашка доккхий хувцамаш хиннад Молдаве юртбоахаме производства дукха доакъош долча структурагара цун специализацеген концентрацеген даьлчад боахамаш. Уж процессаш хиннай боахамашта юкъерча кооперацe, агропромышленни интеграце, Iилман производствах синтеза зарда тIа. Цар чулаьцад лаьтта леладарен хьайбаш леладарен дерригa доакъоц, юртбоахама техникаш пайда эцалга, лаьтташта мелиораци елга, химизаци елга, кадраш кийчъелга.

Уж ерригa процессаш эксперимента доазонел араьннай, республика ерригача районашка хьалхй промышленни тайпара йоккхий предприятеш. Лаьтта леладарен хьайбаш леладарен материально-технически потенциал хьаьрца цхьана шеррача фронтах дир боахам лелабарен доалдарен принципиально керда системаш хьаьрa балхаш. Молдаве хIанз я 360 боахамашта юкъера предприяти, комплекс, объединени. Цар керттера фондаш 1,3 миллиард сомага кхаьчай.

Сево хьалхадоахаш да юртбоахама производство иштта эргайоаххьяга? Сенах латт цун маIани лоархIами?

Советски Iаьдал даьнача юххье В. И. Ленина яра а хьехьар, из нийса хилар теоретически дIа а хьекхар мехка экономика аграрни секторе лаьттах, ниэех средствах концентрированно пайда эцара идея. Практически цу ларда тIа латтар ахархой къаьст-къаьстача боахамий кIийлен тIа хьаьь колхозаш.

Юрта боахам лелабара цу форма социальни а экономически а плане техникахи лаьтта леладара кердагIча методехи кхетамца пайда эцара чотах чIоагIагIа лакхйора юртбоахама производства эффективность, юртарча беррига къахьегамхой цхьатарра таро хулийтар шоай вахар тоаде. Итташ долча шерий опыто хьахьекхад юртара боахам коллективно лелабар прогрессивни гIулакх хилар.

Цхьабакъда, Iилма-технически революце хьалашка, дегIаеначa социализма лагIага кхаьчача хана цхьан боахам чу дукха доакъош хулийташ йолча структура цхьадолча даьнъе юхадеттар юртбоахама производства дIахо дегIаахар. Специализированни боахамий опыто хьахьекхар, хьалхалатта технологи, механизаци, автоматизаци йиза юкъейоалае таро йолча гIулакхаш дукха а дикагIа лелаш хилар. Кхета[...]ша, хIара ше къаьсттача колхоза шийн боахама хIара даьнъе селла лакха интенсификаце боарам Iалашбе низ кхоачерг ца хилар.

Долча бесса аьлча, шийн хана ню-шоай бахамаш хинна ахархой колхозашка вIашагIбийтта ленински идея я социализм хьалгьара хIанзарча этапе тхо интегрированни боахамаш хьаде доладалийтар а.

Тхо дIадоладелар пайшикаш долча боахамий гIишлош хьалгьара балхий ерригa комплекс шоашта дIатIайийль боахамашта юкъера организацеш хьаергара. Юххьанца башха вIаши бувзамаш а доацаш хиннача цу тайпарча хьалхарча организацей балха опыто хьахьекхар, уж чIоагIъяра, капитальни гIишлош хьалгьара боарам алсамбаьккхара, планировани тоаяра, материально-технически Iалашонех централизаци яро таро хилийтай районаш чухь техникаца шерра маневраш е, механизированни балхаш цхьан тайпарча техника производства доакъошта специализаци яьча йоккхийча подразделенешца де.

Iаламаш тIехьакхо коопераце.

Iалашонаш объединенеш... Iалашонех Iалашонаш.

Iелашонаш лелаяр организационни формаш йолча колхоза: иштта хилар юртбоахаме производства механизацеи электрификацеи производственни объединенеш. Цу тайпарча объединенеш цаl хьаьрa 1973 шера шоай ерригача мобильни техникаца цу чу концентраци яьча Чадыр-Лунгски района боахамаша. Объединене балхаса тIа дIатIаьхар 1080 трактор, 285 комбайн, 7000 тайп-тайпара йола юртбоахама машина, ремонтни мастерскеш, запасни саттхалийн мехкдаьтта продукташ склдаш.

Iелаш цу органех хила езаш хилар. Из органи а хинна дIаттар «Колхозстрой» яха республикански производственни объединени. Ше болх беш йолча 20 шера эксплуатаце дIаенный объединене цхьайтта эзар производственни а социально-культурни а даьъера объект. 1978 шера чу объединене юрта даьча гIишлошьяра балхий боарам 144 миллион сомага кхьчаб.

ГIишлошьяра балхаш иштта шердалара бахьан да республике хьайбаш леладеча баьцовгIаш лелаеча, доакъара производстве боахамашта юкъера специализированни объединенеш хьаяр. «Колхозстройна», масала, тIадилладар хIяранена шер-шера 54 эзар кхоачаш йолча хьакхарчашта воспроизводство яра, кхаьра, кхабара йола колхозашта юкъера комплексаш, хIараиа чу 6—8 эзар бежан кургдолаш доахан кхедарал кхабаран йола комплексаш, йоккхий шинараш кхеду комплексаш, коатIарча олахзарий фабрикаш хьалгъелга.

Юрта боахама эггара чоалханерча доакъох цаl да хьайбаш леладар. Хьалха колхозашка хинна катий фермаш дукхагIча даьнъе рентабельни яцар. Царна чу пайда эца йиш яцар машиний ерригача комплексах, хьалхалаттача технологех. Дукха балхаш кулгаца деш хилар бахьан долаш лакха хулар продукцега дIадодар. Нахаро ше дIадийхар хьайбаш леладелга индустриальни кIийлен тIа доаккхилга.

Низаш вIашагIа а техника, пачхьалкхен кредитий гIоаца доаржадир боахамашa хьахкарча, катий доахан кхабарен кхедарен. Iаьсий леладара, фуний бройлерий дукхен производства промышленни типаех йола йоккхий колхозашта юкъера комплексаш хьаьра балхаш. ХIанз ухк сахьате боахамашта юкъерча предприятеша арахец колхозно-кооперативни сектора дукха производства 70 процент, фуаш — 75 процент.

Цу тайпарча концентрацея специализацеи дIадийхар теппаме доакъара бала хьаелга, цудухьа доакъара производства а цу невкъа дахар тхо. Доакъар кийчдарен тоадарен дукхьашкара объединенеш вIашагIъехкар 1973 шера. Цу тайпара йола 35 объединени я республике тахан. Цуна къоастадаьд 196 эзар гектар лаьтта, йоаггIаш йола техника, оборудовани, транспорт.

Боахамашта юкъера кооперации дегIаярцек доакъош промышленни кIийлен тIа даларцек дувзаденна хьалхашка эттар техниках пайда эцара эффективность лакхъяра проблема. Цу проблема лоархIам тIехкьарча хана къаьстта лакхбеншаб республика боахамашка машинаш дикка тIакхетар, уж мил боламагIа хилар, цунца дувзаденна энергеца Iалашдар чIоагIа лекхдалар бахьан долаш а. ХIанз укх сахьате Молдаве кхашка болх беш я Т-150, К-700, К-701, МТЗ-80 яха тракторaш, «Нива» «Колос» яха комбайнаш, кхы тайпа низ бола техника. Цхьабакъда, ше къаьстача боахаме юртбоахама культураш дIаюв лаьттам кIезига хилар, машинно-тракторни парка ремонт яра а гIулакх дара а хила йоаггIаш йола база ца хилар бахьан долаш цу техниках эца боаггIача тайпара пайда эцалга.

Машинно-тракторни парка объединенешка концентраци яро, доалдарая материально-технически Iалашонех централизаци яро таро хилийтай района чухь техникаца шерра маневраш е, механизированни балхаш цхьан тайпарча техника производства доакъошта специализаци яьча йоккхийча подразделенешца де.

Техникана цхьана эксплуатаци яро влияни ю объединенеш чубоагIача хIара боахама кхьача боахамашта кийсса экономически дегIаахара тароеш Iалашъяр санна йола лоархIаме социально-экономически проблема къоастаяра. Хьалха экономически осала колхозий таро яцар комплексни механизаци яра эцача ерригача машиний набор Iалацъе, кхо болча боахамашка уж эшарал дукхагIеш пайда ца эцаш латташехьа а. ХIанз ерригача колхозашка болх беш я кхашка моллагIча тайпара болх бара ниш техника. ХIаьта техникех кхы а эффективнегIа пайда эцара районашка хьалхий кхаш леладечен баьцадараш кхедечен йоккхий боахамашта юкъера севооборотaш, дIаегIай йоккхий ковсий плантацеши боахамашта юкъера сомий бешаши.

Боахамашта юкъера коопераци дегIаахар — чоалхане процесс. Из ювзаенна а ерригa юртбоахама производство эргаякхарца, из индустриальни кIийлен тIа отталарца. Из болх бе а бааь, хIанз бa а бу оаха юртe боахамe общественни къахьетам беньара ерригa факторaш лостамаш терхал деш а, хIаьта иштта юртбоахама производства лоархIаме йола Iаламех производственно - экономически хьалий башхалонаш терхалъеш а.

Георгий СТЕПАНОВ,
Молдавски ССР Министрий Совета председатела заместитель.

(АПН).

КХАШКА ЙОАРХIАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

Дукха ха йоаццаш Шалински районе хилар йоархIашцарча къовсима хетаяь конференци. Цу дешах лаьца доклад йир баьцовгIаш лорара районни станце начальника И. С. Самарайс. Цо белгалдаьккхар соахка районерча къахьегамхоша хIинзалца ца хиннача тайпара шекара свеклай боккха хьуакъам хьалихебаь хилар. Цар толамо кхоачашъяьй пачхьолихенга баьцадакраш дохкара план а.

Бакъда, района вIаштIехьдаланзар ялата генараш дохкара план кхоачашъе. Из гIулакх иштта хилара бахьан да йолаш йолча таронех боахамашка бизза пойда ца эцалга, лаьтташ леладира культура лоха йолга.

Нийслу, цхьатарра лаьттаян таронаш йоллашехьа а, хьуакъам тайп-тайпара бола боахамаш. Масала, «Шалинский» совхозе гектара тIара 33 центнер ялат, 523 центнер мерза оелаш чуденад. Лоаллаха уллача «Джалка» яхача совхозе чуйийцараш 16 центнер ялати 200 центнер шекара свекланш мара яц.

Бахьан малагIа да цу гIулакха? Бахьан цаl да: «Шалинский» совхозе агротехнико дIадехар дикаа кхоачашдеш леладу лаьтта йоархIаш йоацаш цIена де хьам. ХIаьта «Джалка» яхача совхоза яхашка дIадийна ялат дегIадайтац йоархIаша. «Шалинский» совхозе йоархIашцара къовсам лаьгl ца болийташ, бIарччача шера лелабу, хIаьта «Джалке», кхыча цхьадолча боахамашка а санна, йоархIаша кхаш хьалдинъача мара оарцагIйоалаш.

ЙоархIашцара къовсам ший ханнахьа, массие а цхьана лелабе беза. Юртбоахама организацешца цхьаьна цу гIулакхаца дакъа лаца лоакъерий, транспортни предприятеш промышленни, гIишлояриятей коллективаша. Бакъда, тIехкьарчар цу гIулакха терко яц. ЙоархIаш тIаьнна бIеха да цементни завода, «Промжелдортранса», ДРСУ, пивзавода, ПМК-920, кхыча предприятей коаш. ЙоархIашта юкъе я карантина лоархIаш йола амброзия, повилика яха йоархIаш. Цу тайпара сурт да «Джалка», «Предгорный» яхача совхозашка а.

ЙоархIашцара къовсам чIоагIагIа хилийтара де дезар дийцар совещане.

Кхаш йоархIех цIендара лущильникаш токкхе еза кхай тIа. Цо лаьттана 7—10 сантиметр кIоартал долаш обработка ю. Цул тIехьагIа нохаранца лаьтта аьха а дьха, маьха баккха беза. Кхай тIа диса йоархIий гIа тIадаьлча культиваторца хьалха 10 — 12 сантиметр, шоллагIа — 12 — 15 сантиметр кIоарга обработка е еза.

Дукхача шерашна тIаювла йоархIаш дIаяхара чIоагIа лоархIаме да кIоарга эйбь ахар. ВIаьсти ялат дIаделехьа цIаьхха а обработка е еза санна. ДIадуаш дола фу цIена хила деза.

Гурахьа дIадувча ялата юкъе йоархIаш хургйоацаш цхьан гектара лаьрдIе 2 килограмма 2,4-Д яха гербицид тасса еза.

ХьажкIашта из гербицид цхьан гектара тIа 1,5 килограмм тувс, хьажкIий хенаша 3—5 лорд хийцача хана. ХьажкIашта тасса йиш я «симазин» яха препарат а.

Цу дешаех лаьца къамаьлаш дир «Джалка» совхоза инженера-гидротехника Д. Арцаева, «Автуринский» совхоза керттерча агронома Х. Эльдарова, кхычар.

А. ВАРЗАНУКАЕВ.

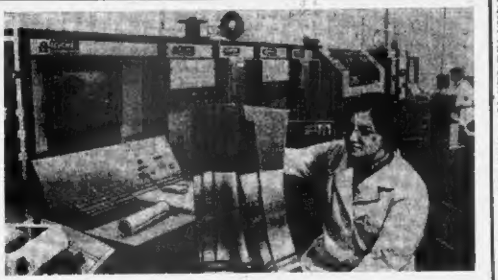

БЕЛОРУССКИ ССР. Могилевски даьреш деча комбинате дукха ха йоаццаш болх бе йолалийтай «Респонс-220» яха даьреш тIа автоматически суртеш дехкаш йола система.

Цу кердачо таро хилийтар 8—10-зза сихагIа керда бесаш производствана ингьедоаладе. кIада тIара суртеш чIоагIa дикагIа хилийта.

СУРТА ТIА: оператор Иванкович Валентина электронни цветоделительни системах пайда а эцаш дехкача суртий образецашка хьежаш йоал.

Н. ЖЕЛУДОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

КВАРТАЛЬНИ ПЛАН ЙОЛАШ Я

Буровой бригадашта, сменашта, къаьст - къаьстача буруьдеттарашта юкъе шерара социалистически яхь а йоаржаяь, хьинар ца кходеш къахьегаро таро хилийтар Старогрозненски УБР буруьдеттарий 23 марта буруь тохара балхий квартальни план кхоачашъе.

Укх шера дIаяхача юкъа 6500 метр буруь техар цар. «ХIаьта март бутт боалехьа 700 метрал кIезигагIа доацаш кхы а буруь тохаргда оаха квартальни планал совгIа», — йоах центральни диспетчерски служба инженера нов. Хасханова.

Буруьдеттарий къахьегаме овсарле планагIа йоагIачул 3 процент лакхагIа я. ХIаьта доккхачох а эIамигачох а кхом беш пайда ийбарах буруьдеттарашта предприятена баь пайда 13 эзар сом да.

Бригадашта юкъе тIехдика къахьегарца белгалъяьнна я коммунисташа Шуликин Георге, Ковалев Кирилла, Снегирь Владимира, Цаплинин Владимира кулгалду буруьдетта бригадаш.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

ИттлагIча пятилетка мулаш

ЛЕХАРАШ КЕРТТЕРЧА ЛОСТАМЕ

Карарча пятилетка чакхдаьнначa кхаь шера Ставропольски края Ипатовски районерча ялат дейдараша пачхьалкхенга ялат доахара дигь шера эздаща кхоачашъяьй. Цунах нийсса ах — 240 эзар тонн — 1978 шера деннад. Цо ялат дийначa 135 эзар гектарех юкъера лаьрхIача хIара гектаро елар 29,2 центнер. Къилбаседа Кавказе эггара чIоагIагIа йоакъал латтача моттиге шоаш лаьттащара балхаш деча ерригача хана дукхьанкха чубенаб ипатовцаша цу тайпара лакха хьувнъам. АПН корреспондент Ростислав Калтковский къамаьл деш ва КПСС Ипатовски района хьалхарча секретараца Социалистически Къахьегама Туркалца Виктор Калагинца.

— Сево новкъостал дир районa ялат леладерашта рекордни хьувнъам кхебе а лоацдача хана из чуба а?

— Рекордаш, ховш долча тайпара, аьссача моттиге хьахулаш яц. КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленума хинначул тIехьагIарча хана района юрта боахаме дегIабовлабарга дIадахийтар 142 миллион сом да. Шозза хIана дац аьнна, дегIадаьккхад юртбоахама предприятеш низаш, района боахамашка кхаьчад низ болча маьхерча кIинн лакха хьувнъам ду сорташ, овапгара тоенний кхаш леладара технологи.

Цу дерригe а дIадехар къахьегам кердача формаех вIаштIехьбаьккхар. ХIаьта юрта боахама механизаци электрификаци яра ЕрригСоюзни Iилма-тохкамен проектно-технологически института Iилмахоша юртбоахама кампанеш чакхъяхара комплексни система юкъейоалаелга могадича. оаха кхетадир: тхоашта эшар дукхьал из хилар.

Лоацца дувцарга аз система чулоацамах. Боахамашка дерригa балхаш ялатаэ чуэцача транспортни комплексаца ду. Уж а баркIий звенох латта йоккхий механизированни отрядаш. Цаl кхаш хьакха кийчдеш я — цувта а шиi комбайн, нух тIехьа а долаш йола трактор, ши автомашин. Кхаь йиь ялат чуэцача звенона ялат хьокх, оард, хьатта аIанкухь. ХIара цу тайпарча звенога йиь комбайни массехк автомашин хул. Волокушаш тIехьа а йолаш йолча К-700 тракторо е йиь ДТ-75 кхаьнара ча тулду. Технологически балхаш чакхдаха тIайоагIа ялат дIадувргдоал лаьтта юххьанца кийчду звено — К-700 оала ши-кхо трактор е эпа кечалаш а йолаш йола низ ялат гусеничи трактор.

ХIара цу тайпарча комплексана хьокхаь я автомастерской, бензозаправщик, шийн кхухьа машин, болх беш ярех комбайн ехача цун метта дIаоттае шинь резервни комбайн юкъе а йолаш йола технически гIулакхаш ду звено.

Чакхдаьнначa шера ялат чуэцаш Ипатовски районе болх беш яр 1050 комбайн, ши эзар гарта автомашин, шIи ах эзар трактор а болаш хинна 56 комплекс.

— МалагIа я ялат чуэцара-транспортни комплекса керттера совле?

— Керда технологи юкъейоалаяьяр 1977 шера ялат чуэца доладеш, хIаьта цу хане а цунна бокха хьоизам а нийсбелар: ца соццаш деIIаш делхарах доккха зе даьлар. Массехк сахьата бетта хулача йоачей боарамс Iочумехмар хий кхаша массехк сахьата.

Цхьабакъда, ялат чуэцара транспортни комплекса низаца ялат хьекха Iоддалара балхаш дигь дийнахьен йиь бусш чакхдаьлар, касараш аьрдар ийс балха дийнахьа. Цу тайпара, 13 балха дийнахьа даьлар тхо ялат чуийна, дIадахача шерашка цу гIулакха тхьо ди сонгIа ха ийшача.

Кхы а чIоагIагIа тешаеш хьахьекхар кердача технологе совленаш чакхдаьннача 1978 шеро. Комплексаш болх бе йолаелар бIаьсти йоаллашехьа. ХIаьта ялат чуэцаш хьагайтар цар шоай берригa низ. Итт дийнахьа даьлар тхо 135 эзар гектара тIара ялат хьекха а, аьрда а, цу тIа цун цхьадола дакъа хьокххашехьа а оардар. Тахан деннек бийсанъеа комбайно беча балха норма 14,5 гектара тIара ялат хьалъяцари 419 центнер ялат ардари я.

ДIадахача шерашна кхыметтел юкъера тьуакъам кхебича а лоалахоашкара новкъостах дика дезаш хулар тхо. Шер-шера хIана хилац, аьнна хулаш хIама дар ялат тIехьагIа кхачача районашкара техника тхона яйтар. 1978 шерара рекордни хьувкъам ялат чуэцара - транспортни комплексаша болх дика бар бахьан долаш беррига а тхоай низаца чуберa оаха.

Комплексаша хунц ялат чуэцара балхий дикала хинна нормаши ханаши. «Янушевский» совхоза механизаторашна 63 балха сахьата хьекха касарагIа Iодиллар 8430 гектара тIара ялат, из аьрдаь даьнхар ворхI дийнахьен ах дийнахьен. «ШоллагIа пятилетка» яхача колхозе 12100 гектара тIара хIа 71 сахьата хьекхар, аьрдар ворхI дийнахьа.

Геттара лоархIаме хIама: ялат тьонхача а, хьекхар оардача а хинна кийчдир района боахамашa ялат дIадуаргдолча шоай дерригача лаьттах 4/5 дакъа.

Кердача технологегIа дегIа балхий керттера белгало а хинна дIаэттад рекордаш геттара дукха хилар. Цхьайолча хана, дийнахьа баьча балха итогаш еш, массехк комплекса е боахама хьежайора районни штабо хьалхара моттигаш. Иштта, эггара лакхагIа хилар хьувкъам — гектара тIара 33,7 центнер кIа — «ШоллагIа пятилетка» яхача колхозе, аима кхы а ворхI боахам баьлар 30 центнерах тIех. КIинаре-78 чемпион хилар шийн къонгашца болх баь «Янушевский» совхоза комбайнер, Социалистически Къахьегама Турпал Д. Лесняк — цар аьрдар 9 эзар центнер совгIа ялат. Цу рекорда юкъе кхаьчар кхы а 30 комбайнер. Къаьст-къаьстача наха даьхача толамех а ца латташ беррaгача къахьегама овсарлен цун дикали лакхъяларах латт ялат чуэцара - транспортни комплексай низ.

Ипатовски метод аьнна цIи дIаяха юртбоахама балхий, эггара хьалхьа ялат чуэцара балхий, керда технологи эксперимента доазона юкъера ара а яьнна, механи гIолла дIаиржаш латт. Тха Ставропольски крае 1977 шера хинначул шозза гаргга дукхагIа комплексаш яр дIадахача шера ялат чуэцача дакъа лоацаш. Украина кхашка балхаш деш яр 15 эзар комплекс. Саратовски областе — эзар совгIа, Казахстана Кустанайски областе — 2 эзари 5 бIаьи комплекс.

— Фуд, хьона хетаргахьа, юртбоахама къахьегама керда технологи толамца юкъейоалаяра керттерадар?

— Опыто хьахьоккхача тайпара — ерригача техника дийнахьа а бус а ца соцаш болх бара эша механизаторски кадраш хилар. Тха вIаштIехьдаьннад из проблема дикка толаме къоастае. ДIадахача шера ялат чуэца доладуш района центре бахача нахах 500 совгIа комбайнер, тракторист, шофер кийчбир оаха. Ялат чуийца даккхара ханаш тар ма лу лоацъяра шоаш дилла деча балхашта башха эшам а ца беш, цу балха юкъе дакъа лоацаделар царга. Укх Iай кхы а хьинарегIа кийчбаьб оаха механизатораш.

Ца аьлча валац со, керда технологи юкъейоалаяр мел лоархIаме хилар района боахама шоллагIча лоархIамеча дакъа — жа леладара. ДIадахача шера тха боахамашта 245 эзар Iаьхар баьб, пачхьалкхена дIаденнад 3225 тонна тха — из тха цIаккха а ца хинна хьокхам ба. ГIулакх миштa латт аьлча, доакъар вай йийцача комплексни системах кийчдир оаха, бакъдар аьлча, цхьайола корректировкаш-м йир, из бахьан долаш хьалхарчул дикка дукхагIа а кийчдир из. Иштта Iалашдир района ферма продуктивность хаддаза дегIаухилга.

ХIанз укх сахьате, — чакхдоаккх Виктор Владимирович Калягина шийн къамаьл, — района лаьтта леладераша дIадоладаьд кхашкара балхаш, кийчо еш латт кIинарса. ВIашагIъехк комплексаш, къестаю хIара гектаро шийга дIадахийтар юкъдалара тароаш, уйлаш еш латт лоархIамегIара кампанеш вIашегIйохкара планий. Лоацца аьлча, хIанзарча пятилетка — эффективностеи дикалеи пятилетка — керттерча лостама кхоачамаш лехилга дIахохьош да.

(АПН).

ЗАКОНИ САГИ

ЦАРЦА МАШАР ХУРГБАЦ

Коммунизм шерра, хьалхара луьрача этапе вай вахара воаккхарле еш дола хIамаш цIенаьдь дIадаха деза. Зуламе овла хоадабе йиш хургья вай массаза а закон доалзаш, лоархIаш, цо дIадехар дикаьа кхоачашдеш хуле.

Юкъера боаьшоаш телхаерашца машар боацаш къовсам лелабеча Советски пачхьалкхен вIашIтIехьдаьнад вай мехка зуламаш кIезига. Бакъда, талаш а тIехьа дIалланва йисай хулиганство.

Хулиганство социализмо хьавкхелла мерда зулам дац, из вайга дIаяхача шерача общественно - экономически формацегара нахьча тIехьале я.

Нах да дархIар, вадел-гIулакх да хилар да хулиганство лелаар. ДукхагIа йолча хана харцахьа бьнна вах эшим, шоашта хетар мара ца деш хул.

Бакъда, саг Iоведанехьа а во оамалаш йоахкаш хилац. Саг вахь юкъе вах, цо дика а во а оамалаш шийна гонахьарча нахагара хьаьц. Вай беранта бIаргагу бокхагIчар гIулакхаш, цар оамалаш. Бакъда, кратиче-сни мах бе хал царна дикачуш вочуни. Цар хьаьц бок-хагIчар оамалаш шоаш йолча тайпара.

Албаков Я. Д., менна веха а волаш, автобуса чу гIар еш хиннав 1978 шера декабрь бетта Орджоникидзевски станице. Автобуса чу бераш, кхалнах, маIа нах боллашехьа а, кшарахш а ей, соцаш хиннавац из. Пассажира Улискова шийта саьц аьлча, цун ботах бий тохаб, Албаков ше леладаь харцахьа гIулакхаш бахьан доаеки бехктонхаме эзав.

Из зулам ца хила тарлора, нагахьа санна гонахьарча дала цхьан бартаца Албеков шийн хинвахьа юкатехамалаpe, общественносто цун харцахьара гIуланхаш лоаргдоацига хьаххле а дIахайтадаларе.

Корта боно малар мелаш, харцахьа дола гIуланхаш леладеш хIанз а тIехьа ба цхьабола нагий нахи вийсбеина ньонахийн. Цу наьхьа тIа бьнна нах дукхагIа йолча хана суде кхоач.

1949 шера ваь Демельханов Р. Е. дуихкхоя а вабехта ваьлава. Бакъда, кхийттавац, зулане вахар дитадац. 1979 шера январь бетта менна а волаш, дов дакхад цо «Дошо сай» яхача кафе. Дукха нах болча, вочуна боллочов Альсултановеца ливарага еш хиннав, хIамь тоха гIийртав. Из соцаве аьнна, цунна дукхьаьа воалача кафе заведуюшцена Бахарчиева Бийттай, дегIа чоанаш а ещ. Демельханов летача хаьа цунна моакхьостах деш хиннаве малаа ца хоа цхьаьнка цхьа саг. Демельханова чувлала дукхха техай, бакъда, цун моакхьост, малла ца хоиш а мася, хIалхаралвьннав. Кафе дааьнна доа бIаргагуш дукха нах хиннаб. Уж тохабелабаларе вIаштIехьдаргдар шинкхе а зуламхо хьалоца а уж бекиtoнхаме оаь а.

Цхьанкха саг сагота воацаш хила йиш яц бIаргагуш зулам доалаш латташ хилча, оарцагIвала денхаройла за из ца дадийта.

Лакке вай вийцача шиние а уж харцахьаре, антиобщественная гIулакхаш ледаргдацар, нагахьа санна цар шоашта гонахьа болча нахьа сий доре, лоархIаре. ТIаккха вай хIанад хулиганашта хьалхашка селла низ боацаш? Вай дукха а дукхагIа ма-дий! Из да хулиганствана дуьхьалара къовсам лоаттабелта хIаране шийн декхар ца лоархIияга. ХIанз а тIехьа болаш ба общественни порядок лораелта дукхьал милице боллхой гIулакх лоархIаш бола нах. Из нийса дац.

Массаве а цхьана, машар боацаш къовсам лоаттабева общественни порядок телхъеранца.

Л. РУСАК,
Нохч-ГIалгIай АССР прокуратура отдела прокурор.

Наьха сатем лорабеш

Баьса ахшгахьа ласта ха ар Ленински района № 2 йолча опорни пункте телефон техача хана. Дружинникаш шоай декурство чакхьяьнна цхьабараш чубаьа а воаш цIенгахьа бераш мийтлуш а бар.

Телефон эттар Ленински райотдела милице дежурни дар. Цо беш хиннa ховм сатем боабеш а хьем. ца беш сиха оарцагIвала везаш а бар.

— Алтайски улицагIа машни тIетеха нех лоабебьб. Зуламхо, ше лоабебьча наха моакхостеа а ца деш, хьайлаьаньал.

— Сиха кхача дегача, — аьнна, дар дежна привав.

Массехк минут ялалехьа воакхагIа воле участковая инспектор Халадов Дошка Хункурханович хатар хинача моттиге дIакхаьчача цунна цига бIаргадайнар уназра сурт дар. Автобусага хьежаш лаьттача ялх сагах шиъ вийна уллар, хIаьта воих шинненна хала чоевнаш хиннаяр. Дийна виса шиъ больнице дIачу а вахьийта зулам даь моттиг тахка эттар Халадов.

Гуш дар нах бобабь машин легковой а йоацаш, йоакхагIчарех йолга. Машино кагьаь уллар йоакха га, яшта гаьна боацаш наг а баь. дIабахийтабар телеграфни бIоагIа а. Из сурт бIаргадайча участковой инспектора дагаехар ди хьалхагIа Чукотски улицагIа дIаоттаь латтачара йига грузовой автомашина. Вакъда, машина мичай а из йигар малаа а ховш дацар.

Дукха ха ялалехьа зулам хиннача моттиге хьакхьачар Ленински РОВД начальник Кудаев А. А. шийца милице болхлой а болаш. Цо аьлар:

— Хетаргахьа машни йигараши уихаза нах лоабьараши цхьа зуламхой ба. — ВоакхагIа вола лейтенант, хьай участок хьона дика йовзаш ха деза из зулам де хьанна хьарегIдарга.

Халадова цIи яьккхар дегабуаш бе йиш йолча пхь сага. Уголовни розыска начальника Ю. Корчмас цигача хинача милице болхлоех инспектора бийца- нах лаха йола кхо группа вIашагIъеллар. Д. Х. Халадов хиннача группе бар Ленински уголовни розыска милице капитан Ш. Казаев, милице зIамагIа вола лейтенант М. Суганов. Из группа яхар консервни завода оагIорехьа. Цигача Горски улица тIа вахар зулам де хьарегIдарга. Аьнна, хета зIамита саг Балабанов В.

...Вина уллачара хьалгIоттаваь из малар кертагIа даланва вар. хIаьта цхьан нога астагIа тейар. ЦIеарчоа шийн хIама хац, яхаш, кьарвала гIертар зуламхо, бакъда, милице боллоала дахьча хаттараша моттиг йоацаш витар из. Ше бокхьоица гучаьнлага хайча хьадийнар шоаш машина мишта йигар а шийца хиннар мала вар а.

БархI сахьат далалехьа зуламхой гучабахьа а хьалийна а бар. Бакъда, сахиллалца, цхьан минута наб ца еш, лела-м йийзар ерригача оперативни группа.

Из цхьа зулам гучадаьнкха IейнабаIц опорни пункта болхлой. Ала дезаш да городерча опорни пункташтаа юкъе дикагIчарех лоархIаш вай юцар хилар. Цхьаь цаI зулам дитадац укхазарча болхлоша гуча ца доаккхаш. Эггара хьалха ала деза опорни пункта болхлоша шоай микрорайоне баха нах дика бовзийга. ХIара квартал. хIара улица чулоацам оттадь карта да. Дахи, шоай тeркама хIалара балийтац общественни порядок телхаерий, къерахь мелараш, базарий, тунеядцаш, хьалха лийца хиннараш, зуламеча вахара тIа а кхуьш, кийсача новгIа бахе ца тугараш. Церца тIетIертта къовсам лоаттабу.

Харцахьарча наьха тIа бола гIертараша цахаддаш профилактически боах бу. Опорни пункта боллой хул предприятешка, организацешка, кагерной бахача общежитешка, школашка. Цу массанахьа вIашагIъехкача профилактически комиссешна айкха буьзам лоаттабеш чакхдоах уж гIулакхаш.

Опорни пункта штате кхо болхло ва: воакхагIа вола лейтенант Д. Х. Халадов, милице лейтенант С. С. Израилов, зIамагIа вола лейтенант Н. Ф. Градусов. Бакъда, шоай участие бахача дукхагIа болча нахаца цар чIоагIа буьзам лоаттабар бахьан долаш шоай лоIамагIа бола гIовгий шортта лорабоагIа царна. Из ца дича низ дIа а кхоачаре мича бар цар—23 эзар саг вах цар участие.

№ 2 йолча опорни пункте вIашагIъелла я общественноста совет. Совете чубоагIа участие йолчи предприятей кулгалхойи производстве хьалхалатта болхлойи. Уж ба балха а вахара а опыт йола нах. Масала, совета председатель — «Красный молот» завеона председатель В. А. Ковалев ва, хIаьта цун заместитель ва Сийлахьча Даймехка тIема доантьошо, запаса майор. хIанз пенсионер вола И. К. Никулин.

Совето шийн болх хIара квартала уттаеча планагIа бу. Цар шоай керттера декхар лоархI советски наьха сатем боабераша цахаддаш къовсам лоаттабелтах, харцахьа вала гIертар шийн хавехьа кхетавалтах.

Опорни пункта общественноста совета заседанешка ладугIе мишта болх бу предприятешка йолча профилактика комиссена, кварталани бредлой вIашагI а техе цар ца дагабуля, правови, моральни темах лаьце лекцеш еш. Совета членаш кийчъеш ба «Нах баха а болх бе а ца бутараш» яха витрина.

Къаьстта ала деза укхаза дружиннинашa беча балхах лаьца. Опорни пункт уллача долаш тIа шийн йолча предприятешка оттаьча графикагa тьехка дежурство ухийт дукхагIа бола болхлой. Шоай декхар дика кхоачаьдеш, хиннакхьа дежурство хьаухайт хьебаьхьнача шоай декхар дизаш кхоачаьдеш гIерташ ба Малхбузен электрически сетий, «Чечингхимчисташ», «Медтехника» объединенеей дружинникаш.

Опорни пунктa болхлоша чIоагIа баркал а овлаш къаьстта царна юкъера белгалбаьх дружинникаш А. В. Уваров, М. И. Глухов. Уж фе а майра а хилар бахьан долаш урсаш а детташ хила кийчденна лаьтта вов ца зулаш дисар, хIаьта зуламхой бехктонхаме лоар.

Опорни пункта шийн болх хьадача лостамагIа, берната беш хилар белгалдоаккхаш массехказа приказ тезад Ленински райотдела милице а Нохч-ГIалгIай чурча гIулакхий министерстве а гIолла, доаххий хIамаш карагIдайначa болхлоша дехча премеш а мах бола совгIаташ а тийнад.

М.-В. ЦИЦИКОВ.

Менна волаш балха веча...

Корта боно малар менна балха вар е балха волча хана из малар къахьегамен производственни дисциплина телхаелга да. Цо ше болх хьа ца барал совгIа, кхерам тIатосс предприятие оаври а брак яра. Цудуха администрацe декхарийла я менна вола саг балха дIатIа ца вита.

Законо прогул лоархI менна саг балха вена хилча. Ве а дац цо болх дIобалдуча, хана е йистебоалача хина из менна дале а.

Болхло менна ва е вац къоастаду лораша е тешаша. Из менна волга къоастадьчул тIехьагIа администрацо боккъо я болхло бехктонхаме оза: замечани е, выговор е, строгий выговор яла, балха тIа лохве. бахара дIавакха.

Малар мелаш, дезалга вала ма дIа ца кхоачийташ волчoe, судо решени а йий, тIакьоамам оттабу. ХIаьта масса йолча хана малара тIехьабаьнна лела нах, цар безам бале а беце а, профилакторe дарба де бохийт цхьан шерагара шии шерага кхаччалца.

Эггара кхерамегIа дола гIулакх да менна волаш транспортни средствиш лелаелга. Укхаза къаьстта къовсам лоаттабе беза. Ишта, 1972 шера арадаьннача Указо оттадаьд цхьа менна вайча водительски боккьоаш ши шера дIакха, хIаьта шоалагIа вайча — пхо шерага кхаччалца. Цунца цхьана водителa 10—50 сомага кхаччалца гIод тоха йиш я.

Корта боно малар мелар бахьан долаш балхара дIабаькхача наха ялх бутт балцалца цамогаш хиларах пособи телац, кхычахьа уж болх беш бале а.

Болхлочо малар мелар, къахьегама дисциплина телхаер бахьан долаш балхара дIаваьккха из вале боккъо я из квартира чура араваккха, нагахьа санна цунна квартира еина предприяти халкъа боахама къаьстта лоархIаме йолча организацей списокашта чу ца йоагIе.

Юридически консультаци

МоллагIча дисциплинарни бехктонхаме зоал аьнна, прогульщик премия а шу йистедоалаш луш дола кхойттлагIа алапи а ца луш вита йиш я.

Малар мелачи нахаца къовсам лоаттабу общественносто а. Общественни организацей: новкъостий судий, профсоюзни, комсомольски, партийни организацей боккъо я малара тIехьа баьнна лелеча наьха дешаш уставага хьежжа дувца, уж бехктонхаме оза.

Новкъостий суда боккъо я къахьегама дисциплина телхаераш укх тайпара бехктонхаме оза:

а) коллективa хьалхашка бехказа валар хьадеха;

б) предупреждени е;

в) общественни порицани е;

г) общественни выговор тоха массанена дIа а хайташ;

д) къахьегама дисциплина телхаеш вар кIезигагIа алапи телача е лохагIа болча балха тIа воакхийга предприятие кулгалхошкара хьадеха.

Цунца цхьана новкъостий судий боккъо я маларе тIехьабаьнна къахьегама дисциплина телхаю нах санаторе е салоIача цIогIа баха льготни путевка ца луш бита. Цул совгIа квартира хьара аргIа а тIехьашка яккха йиш я.

Массехк шу хьалха предприятей коллективашка кхетама балха нерда форма юкъейоаланьй. Уж я корта боно малераш меларащцен общественни порядок телхаерашцен профилактика ю советаш.

Профилактика еча советаша учете оттабу малара тIехьабаьнна хьувза нах. ХIаранега хьажара тIачIоагIву совета член. Цар тIакьожам лоаттабу цар болх мишта бу, цIагIа а ара а цун гIулакхаш миштад хьожаш. Нагахьа санна менна из балха воагIе тIехьа ца йоакхаш совета заседани ю. Харцахьиначуштара доатIар диза хьадех, хIаьта из деррига дIадоахийт коллективана.

Укх шарерча шера 9 февраье менна а волаш балха вера Грозненски химзавода № 132 йолча цеха машинист В. П. Панфиленов. Из гучадьаначул тIехьагIа дIахо болх бе боккъо ца луш цIавехийтар. ТIаккха цу деношка цехови собрание дийцар цун дош. Цига соцам бир февраль беттарча премех а шу чакхдаьача луча кхойтлагIча алапех а из воакхилга, администрацегара деха аьнна. ТIаккха из дIачIоагIдеш приказ а техар цига.

Бакъда, ишта хилац массанахьа а. 10 январе Нохч-ГIалгIай гIишлоигьяро управлене механизаце управлене сварщика Н. Н. Лобанцева ше балха тIа волча моттиге малар менна хиннад. Администраце цун гIулакх дувца дIаденнад профилактика советага бакъда, хIанзалца хьа из дош дувца ца дуваш хьабаьхнаб уж. ХIаьта бутт баьнначул тIехьагIа харцахьара хIама даьчоа хIама де йиш йоацилга хоаш малий. Ишта, общественни а административни а хьисапе бе боагIа Iоткъам ца беш витав из.

Л. СТОЯНОВА,
Нохч-ГIалгIай АССР юстице министерства воакхагIвола консультант.

ХIара дешна чIоагIлуш боагIа Ливана къулбеьхарча районашкара кхохкам. Ливански правительстве мехкара хьал тоадара хьалхьара планаш йохае а гIерташ израильски эскаро хьал лувцаш йолча аьттехьарча христианий отрядашца. Израильски бIунаш Ливане чудахийта бахьан дикха а гIерташ нах дхы а вIашка кхохкабера тIаерошь еш йола провоцацеш сацийтац.

Аьттехьара бараша цар Израильски соционани гIерт шоаш дIалаьца зона шер е а хIанз Къулбеьхьен Ливане ООН чрезвычайни ицaнаш тIаькоам лоаттабеш йола территори дIалаца а.

СУРТА ТIА: городе Тибнинера контрольно - пропускной пункт. **ТАСС** фотохроник

Кулгаш дIадаха Вьетнама тIера!

ВЬЕТНАМИ ЦХЬОАГIОН НИЗИ

Ханой а социалистически Вьетнама кхыча городий а улицаш тIа тернаш я коталон цIе байракхаш. Байнача бетто кхы а чIоагIагIа хьехьехар. агрессор майрра юха а тоха, хIара юртах, хIара городаш, хIара провинциех йоастагIчоа дукьала латта цхьанна низага а йоахлургйоаца крепость а е аьнна, коммунистически парте Центральни Комитето бе тIаьхьетам цхьание санна массане а хьалаьдача вьетнамски халкъа доккха даьд хьинар.

Региональни гегемонизмарча низашен моттигашкарча оболчецашен доанка эе даьд моастагIчун дийнача низах техникашен. Бохабир «китайски Iеьдалагьара блицкриг». Шийн дукхагIа бола бу СРВ территоре тIара юхатIехьашка баккха безаш хилар китайски оагIув. Цхьабанъда, фуниагIдаь а вьетнамски лаьттара дIа ца вала лерхIаш доазон йистерча цхьацца йолча аьеннача моттиге дIатоссавала гIерт агрессор. Цу участникарa-къал хIара дешна мишта хувцалу дуц ханойцагIа города юкъе. Юхаденнача тура Iаьа йисте хьалтеха доаллача доацкача карто-схемо.

Республикаа деррагача мийнгашка чIоагIа раьза хинна тIанийар дукха ха йоацаш КНР переговораш йоаярах йола предложени йоалаьча СРВ правительства инициатива. Укхаза дуццарга эггара хьалха доазонцарча провинцешка машар Iалашбаран стабильни хьалаш оттадаран тIадерзадаь дола тIехьадаха йиш йоаца гIулакхаш шинна а оагIоно чакхдахарах, вIашш лархIара, суверенитета, территориальни бIарчала кIийлен тIа шин мехка юкъера доагIаш дола гIулакхаш юхаметтаоттадарах.

Китайски агрессорий бIу дIабигачух тIехьагIа эттача политически хьалах дувц АПН корреспондента дехар СРВ кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместителa Нгуен Ко Тхата.

— Цхьа дийла Iайнадац вьетнамски халкъа укх ткъаьнт шера моастагIчоа духьала отта. ХIанз тхоца тIом болабеаб китайски агрессораш.

Вьетнам аьлха машар хьашт долаш я, амма боккъонцарча мукъалени паргIатони хьалашнара машар. Тхо гIерт КНР эшаланеца хила езаш йола переговораш ей дерригa къовсаме дешаш шинна а оагIон халкъий хьашташта мишача бессе а Къулба-Малхбоален Азе машара стабильности хургйолча тайпара а къестаделга Iалашде. Цунца цхьана вьетнамски халкъ фийла бIарг кхоабаш да Пекина доал деча гIоавий оагIорахьара тIаьаттача агрессе кхерамехьа.

ХIанз китайски пропагандо кхайнаду Пекино «неталь» яьнкий, «Вьетнама кхетоаш урок еннай», кхьдараш а даьд яхаш. Тхо цунах ца дешцаш. Хьалха а, хIанз а Пекина арахьарчен чурчен политика цуна дIакъастa йиш йоаца даьа лийнад харцдараш. Масала, шоай хIанзарча лакхехьарча лидерех цаI шозза дIа а кхьака юкъаоттавеш хийдаб китайски кулгалхоша шоай мехка еча пропаганда лостам а.

СРВ дукхьала тIом беш 000 эзар солтеиов мобилизаци яьир Китая, из дукхалга диллача Вьетнаме интервенци яьча хана США хиннар миссел бIу ба. Цхьабанъда, вьетнамски халкъо чIоагIтIа чоахабеш хIама техар китайски агрессорашта.

Шийн къамаьл чакхдоалаш Нгуен Ко Тхата белгалдаьккхар, китайски агрессораш эшабара Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар Советски Союза, социализма кхыча мехкий, дерригача прогрессивни низий Вьетнамацара солидарность.

Н. САВВИЧЕВ,
О. ТРОФИМОВА,
АПН спец. корр.
ХАНОЙ (телефонаца).

IАЗАП ОЗАШ НАБАХТА БОАХКА ПАЛЕСТИНЦАШ

Израила Компарте ЦК Генеральни секретара М. Вильнера хьадийхад кнессет кхы ха а ди а доалаш набахтеншка боахкарий хьалашка хьежар. Эшараш болча наха, къаьстта палестинцашта, тIалаттача Iазапах дувцаш, цо доаладир мехка сага боккъоненш телхаерах дола дукхa масалаш.

Ишта, дийна маьлха набахта яла суд а ль чубоалаш тиеь дийтта шу даьнна Айши Одда нера а дега а хала лаьар долаш я. ТIехьарча хана сеца метта я из, кастаста санкхетамчура а юлаш. Ялар кхерам болаш я из. «Набахта ма-ялийтаяхь сои» — дехар ду цо шийн адвокатага Ф. Лангерга.

Iалаьмате хаьача хьалвийна чубоахк Марьям Шахира Ода Саеди. Набахтено гетара толхаьй цар унахцIево. Набахта боахкача палестински кхалнаьха цIераш ишкх дукха а яха йиш я.

ЦаргагIча аттагIа даь Израила набахтеншка боахкача палестински малIача нахагара хьал а. Валар кхерам болаш да гIулакх Наблуса яхача городе набахта воаллача Афури Надера. Цун хьывья варалиц я, мот луш вац, къора ва. Цхьаьха палестинец — Бадр Даана, шийн тиьо шу даьннача хана лаьцав. 22 шу даьд цунна судо. Набахта воалаш ши шу даьнкхача психически цамогаш хинний из.

М. Вильнера белгалдаьккхар, ше йолаьча фанташа Израила набахтеншка чубоахкача наха тIаоттадаь хьалаш антигуманни хилар хьагойтилга. Са тIатоха безам ба, дувц цо дIахо, дукха палестинцаш цхьанна а судо дош я ца дувцаш «административни лацар» оалача хьисапе лийца боахкаш хилар. Кхоь-ах шу да Джамаль Авад, бехке веш цхьанкха хIама а доацаш, чувоалла.

Ховш да, дIахо белгалдаьккхар М. Вильнера, набахтешка боахкача нахаца шу тайпара къиза гIулакхаш правительствана ховшехьа а леладеш хилар. Гуманизма принципаш ларде а лувцаш, оаха хьадех лакке цIераш мел яьха нах уж набахтенашка ца бойтара дIахецар. Оаха хьадех Израилерча а ишта оккупировани территорех тIарча а ерригача набахтешкара режим тоаяр.

Рут ЛЮБИЧ,
израильски журналистка.
(АПН).

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ (1978 ш.) ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ

ЮРТБОАХАМА КУЛЬТУРАШ ЛОРАЕ

Юрта боахама къахьегамхоша чIоагIа раьза хинна тIанийцар КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцам. Пленума решенеша дог теладеш хьахьоах, юрта боахам дIахо дегIабоалабара. халкъа хьал-таро лакхьара вай парте Центральни Комитетох Советски правительствах чIоагIа йоакхо еш хилар.

Юртбоахама производствана интенсификаци яра Пленумо белгалдаьча гIулакхашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоац производство дегIайоаляро а дIайийна хIамаш зуламдергех, лазарех, оасарах лораергйола химически микробиологически средствеаш юкъейоаляро а. Из ца дича, йоах йовкъоста Леонид Ильич Брежнева доклада тIа, сихха айлуча наьхъагIа лелаюлургьяц хIанз юртбоахама производство.

Из къаьстта дика яхтаду оаха, лакха хьувнъам кхебелга доккхача даьнъе юртбоахама культураш зуламдергашцен оасарцен къовсам лоаттабара тIаерзаль мероприятеш шоай хайнахьа. Йиза, цайданагIа хургйолча тайпара чакхъяхарах тийша долаш йолча Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама болхлоша.

ХIанзарча юртбоахама производства кара йолча, дIайийна хIамаш лораеча средствеех республикерча лаьтташ леладераша шерра пайда эц. Аьлча кхоачам ба, дIайийна хIамаш лораяра, пхьара лаьрхIача, химически, биологически, агротехнически, кхыча средствеех пайда а эцаш. 1978 шера. 1 миллион гаргарча гектара тIа уж мероприятеш чакхъяьха хилар. Уж шозза хIанзац аьнна, дукхагIа я 1970 шера чакхъяьккхел.

Цу юкъа 7,6 эзар гектарагара 103,5 эзар гектарага кхоачаш дукхагIа техай биологически средствеаш, хIаьта гербицидаш — 128 эзар гектарагара 198 эзар гектарага кхачаш.

ДIайийна хIамаш лораяра тIаерзаль мероприятеш шерра-шера дукхагIа чакхъяьха Iац, — эргадоахаш тоаду уж еттара маькъаш, Iоаю хьалха латтача приемахи средствеахи пайда эцара опыт, шерлю цар ассортимент.

Масала, республикерча ерригача колхозашеа совхозашен хIанз леладераш къахьегама оасарле лакхьяра, дIадода рузагьа кIезигдара гIо деш йола кIезигьаь опрыскиванеш, вIашагIьаль, йистошка гIоллара обработкаш я.

Ма-дарра вьлча, мугIараш юкъе гIолла вух текхадеш йолча культурай тIадьнна зIыргаш медведка эе дергдоацаш лорадара проблема къоастаяь яьнийй — хлорофоса е метафоса дохьаж теха цо юарейола хIама шийн хайнахьа яхий тIа тассарца.

1978 шера шекара свеклай 5,5 эзар гектара тIа цу тайпара кийчъяь хIама тассарах 749 эзар сома маьха 214 центнер продукци кIалхара яьккхар.

Оасарца къовсам лоаттабара, лакхе ма-аллара, республике шерра пайда эц гербицидех. экономически бокха пайда а беш.

Масала, 1978 шера гурахьа дийна хиннача ялатаашта химически оасар дарах хIара гектара тIара кхы тIа а 1,2 центнер ялат даьккхар «Ингушский» совхозо, «Братский» совхозо — 1,8 центнер. Цу тайпара обработка ярга дIадахийта хIара сом 2—4-за дукхагIа юха меттаттар цу боахамашка.

ХIаьта «Экажевский» совхозе коартолашта колорадски чоапилгига эе ца дайтар дукха шийн хайнахьен дийен инсектицидашца обработка ярах хIара кертара тIара 15 центнер коартолаш кIалхара яьхар. Цу балхага дIадахар 8-эзачул дукхагIа юха меттаттар.

Цунца цхьана, республикерча дукхача колхозашен совхозашен хIанз а бахха кхебац шоай кхебе йиш йола хьувкъам. Цун бахьан — из лорабара тIадерзадаь гIуланхаш вIаштIехьдахарен чакхдахарен даькъе кхоачамбоацараш хилар. ДIайийна хIамаш лораяра хIанз а бизза пайда эшац зуламдергаша лазараши кIезигдечен уж дIадаржара новкъарле ечен организационно-боахама, агротехнически, кхыча профилактически мероприятеех.

Цхьадолча боахамашка теркалдац культураш хувцхувцаш дIаер, лаьтта дика кийчдар, лоацача ханашка хьувкъам чуэцар. шийн хайнахьа хий дехкар, подкормка яр. хьувкъам лакхбеш дола кхы тайпа гIулакхаш, зуламдергашцен лазарашцен лоаттабеча къовсамера агроприемаш.

Хьаьщаргьа вай. масала, гурахьа дийнача ялатий овлашка кхоачаш йоаца фосфорно-калийни удобренешца еш йола подкормка. Республикерча дукхача боахамий моцагIе а дог тийшад, лордилгаш хийцачул тIехьагIа— хи хьахила болабеннача юхъе еш йолча подкормкаша дIайийнача хIамай оиx чIоагIдеш, мукха, дена хьисапеча тхира, кхыча лазараштa дукхала оттара низ совбоаккхаш а цу тайпара хьувкъам лакхбара гIо деш а хиларах. Гурахьа дийнача ялаташта деча химически оасарца тар а еш е мегаргьа уж подкормкаш, удобренеш чу а тайса кийчдаьча хи чу гектара лаьрхIа гербицида боарам царех дIа а тохаш. ХIаьта а Назрановски, Малгобекски, Надтеречни районий дукхагIа долча боахамашка уж еш яц. ЛерттIа вIаштIехьа ца доаккхаш я, массаза кхар санна, геттара гоадеш а ду цу районашка гурахьа дийнача ялатаашта деш дола химически оасар а, цудухьа дукхагIйолча хана хIамашна пайденна йоацача йоах из лоархIамегIара мероприятеш.

1979 шера юха а чIоагIа даржа мегаш да гурахьа дийнача ялаташта тIадужа дена хьисапера тхир. эггара хьалхарча аргIанна. тIадаьнна ялаташ листа долча, боарам лер тIа баккханза. азотни ярах тIex а йоахаш. удобреш тессача, ялаташ чуйнца даьннaчул тIехьагIа санитарни мероприятеш (кхашкара а арадаккхар, овлаш хоарцадар, дикагIа йолча ханашка кIоартта оахам дар, Iолийтача фийгех тIадаьнна зIыргаш дIадахар) чакх ца йоахача моттигашка.

Цунца дувзадена, ялаташ кхедеш мел бараштa могаду оахя. овлашка кхоачаш йоаца фосфорно-калийни удобренешца подкормка яра цIенхаштта уйла тIайохийтилга а эггара хьалхарча аргIанна тIадаьнна ялаташ заьлза долча кхашка из елта а.

Укх шера а чIоагIа ебен яржен тарлуш я гурахьа дийнача ялатаашта кхерамегIа йола зудамдерг — ялатех лета жужелица. Из а ишта дукхагIа ярнаргьа, эттара хьалхарча аргIанна, агротехника боарам деза болча, керттерча даькъе, хIал ка бола ялаташ хиннача кхашка гуйран ялаташ дIадийнача моттигашка. Цунца дувзадена чIоагIа лоархIаме да, зуламдергаш лета кхаш шоай хайнахьа хьагучадахар а уж лорадара дезар дар а, дIайийнача хIамашта гексохлоран яхача 12-процентни растворaца ольлени яр.

Кхы кIезигагIча лоархIаме дац, мугIараш юкъе нух текхадеш йола культураш дIаеле хьалхагIа тIадьнна ялата зIыргаш хIалакде тарлуш йола медведкен проволочникашен лета кхаш шоай хайнахьа хьалахар а. 1 квадратни метр тIа 3 а кхы дукхагIа а проволочник гучаьеннача кхашка ялаташ дIаде деза хьалхагIе а гексохлорана дом тIахьарца фу а тоссаш, хIаьта медведка летача кхашка дохьаж теха прикашка тасса еза.

Соахка гурахьа кхашка дьача оахкамна хьахьекхар, коартолаш чуйнцача кхашка Iа даккха Iалаьмате дукха колорадски чоапилгаш юхейиса хилар. Цо санхуйт колорадски чоапилг укх шера а дIайийнача хIамашта чIоагIа кхерамe хилар. Цунна духьалара химически къовсам личинкаш дукхагIа араьннача хана дIаболабе а коартолаша дегI мел дахьача хана кхашка лоаттабе а беш.

Колорадски чоапилг помидорашта кхераме яц зIырг техача дена лордилгаш хьалхьала йолаялалца йолча хана мара.

Боахамий кулгалхоша дика де дагIац, колорадски чоапилг карантинни объект хилар. Iалаьмате сиха ярж из, цхьан сезоне 3-за фу тосс цо. Цудухьа колхозийн совхозийн кхашкера зуламдерг йийна дIаьнкхаяр аьнна ах гIулакх мара даь дацац. ВIаштIехьдаккха деза зуламдергаш тебаши дукхагIа яржаши йолча, кхашта гонахьарча огородашка а царца къовсам лоаттабелга.

Совхозий колхозий бешкашка химически обработка е еза ха а хьатIеотташ дерг. Кхецаш Iалаьмате дукха тIаювша тарлу укх шера совхозий колхозий гаьнашта, цудухьа акарицидашка еш йола обработка юкъейхьаза ягрьац уж культураш лоаряра чакхйоахача мероприятей комплексана.

ДIайийна хIамаш лораяра тIаерзаль мероприятеш шоай хайнахьен лерттIаи чакхъяхаро республикерча лаьтташ леладерашка йиш хулий таргъа юртбоахама культурай лакха хьувкъам кхебе.

М. УРМАНЧИЕВ,
дIайийна хIамаш лораеча Нохч-ГIалгIай республикански станце начальник.

ССССР Іилмай Академе Башкирски филиала химе Института Іилмахой тоаламе болх беш ба промышленностa керда полимерин материалаш, юртбоахама культурашта ӡе деш йолча садоаллача хІамашта духьала къовсам доаттабаре йола препаратащ хьаеча. Института биохимен цитохимен отдело кийтыю лакха продуктивность йолча юртбоахама культурай сортий селекце лардаш.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аттехьа): биологически Іилмай кандидат Ш. Я. Гилязетдинов биологически Іилмай доктор Р. Р. Ахметови института лабораторе.

В. ВОНОГА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кхалсаг—вайнаьха багахбувцаме

Кхалсага сурт-сибато йоккха моттиг дІалоац вайнаьха багабувцама юкъе. Кхалсага вахар, цунгаро хьал, цун дика оамалаш, обществана а дезала а юкъера цун моттиг — из дерригa а дуицаш халкъо духха къахкеллад илланаш, иницаш, фаьлгаш, оаламаш, дувцараш.

Цу багахбувцама жанрашта хьахьокх кхалсаго общественни вахаре чІоагІа лоархІаме гІуллакхаш леладар. Вераш кхедар, доагІар-додар дІадерзадер, цІа хьалловттадер вайна ма-харре, кхалсаг, цІен-нане хиннай. Дилла и цун ги боаллаш хиннаб из хала, чоалхане болх. Вай дайша хозахета аьха дац: «Де вахар — тхов тІехкетар, дика кхерцІа бухдалар». Вераш кхедар, царна дуненахи вахарах эггара хьалхара кхетам лур, воча оамалех уж лора а деш, дикача оамал тІа доахар нана хиннай. Деррига цун вахар берах доалаш хиннад. «МаІача сага ираз — леларах доалл, кхалсага ираз — берах доала» — йоах халкъа кицо.

Кхалсага хьаькъал, сабар цун дика оамалаш халкъо чІоагІа лоархІаш хиннай. Цу тайпарча кхалсага доккха сий деш хиннад беррига мехко. Иштача кхалсага сурт-сибат къаьгга хьахьехад вайнаьха оаламашка.

Масала, гІалгІай оаламаш тІа цІи хеза ювцаш я БІарахой кІанта сесаг. Оаламо белгал ма-даьккхара «Дуненá тІа мел йолча кхалсагал хоагІа хиннай цун сесаг». БІарахой кІанта шахьара гаьно воаццаш ваьхача гуржий паччахьага шиъ сил дукхагІо езаенна БІарахой кІанта сесаг.

БІарахой кІанта юхь кІай ю цун сесаго. Ше баьхаче хила мегаш бола тІом, дов дужаду цо, мохк паргІата бовккх. Шин маьра, беррига мехка сий хьалдоккх. Беррига гІалгІай мехка ца санна цІи хеза ше вале а, БІарахой кІанто кхоачашду шийна сесаго даь хьехар, из кхалсаг яр аьнна, юкъ ца гІерташ. БІарахой кІанта сесаг оалам тІа маІача нахала вІалла эшашагІа хьакъокхац. Ма-дарра аьлча, царна кийсса денал а, хьаькъал а эдел а да цунга. Цу кхалсага сурт-сибатаца ювзаенна я кхалсаг духхьал кхалсаг яр аьнна, маІача сагал эшашагІа яц яха халкъа гуманистически идея.

Иштта, дика кхалсаг, йиаза цІен-нана, тешаме сесаг санна юкъ оаламашка хьахсара Аьлбика а. Сеска Солсана езалу ший доттагІчун Охкархой кІанта сесаг Аьлбика. Из шийна хайтa Аьлбикас хоза хабар а дийце, ле а ший цІавоиийт Сеска Солса. Ше хІоаргтача хьакъкала да хиларах тарра Аьлбикас кхетаду ӡагахьа санна ше духьале йича, е маьрга дІаьлча доккха зулам даргдолга. Сеска Солса моллагІа зулам даь а, тийша болх баь а, шийна дегадеха хІама чакхдоаккхаргдолаш волга хов цунна. Ший маьра Охкархой кІанта сий а цул доттагІчун, беррига мехка воллаш, цІи хеза къонах волча Сеска Солса сий а лорадеш, ше бахьане зулам ца далийта дага йолча Аьлбикас йоах: «Сабар делахь, аз къамаьл дергда хьога. Мехка да санна къонаха ва хьо. ХІанзалца хьа хиина сий, тахан Іодожадс воалл хьо. Ший хьаша виэ баьча Сеска Солса санна сий довлда хьа, ахаш, бераша тІахьдётташ вуьцаргва хьо. Сай дегІ бахьан долаш хьа сий доаде лац сона. ХІана аз хьайга яха дош Іа хІаьце, хІанзалца хьа хиначул тІех сий хургда хьа.» Цу къамаьла раьза ца хилча валац Сеска Солса. Цул тІехьагІа а, Аьлбикаца боккха безам хиларца Сеска Солса 60 орстхо тІехьа волаш ше йолча хьоашалгІа веча 60 баьречова уст а бийна, Солсано деар кийчдаьд Аьлбикас. тайп-тайпара бос а болаш, чам цаІ а болаш. Цул тІехьагІа худар а даьд цо цукха, ший наьхах ааьккха шура а техь. Солсас шийна баІача шунахошца диаьд из бос тайп-тайпара чам цаІ а бола деар. Цул тІехьатІа, цунна хьалхашка дото оархкила чу худар а оттадаь, доппо Іаг дІйбе а белла Аьлбикас аьннад Солсага: «Ер худар аз хьона даьд. Іайха даа деза Іа из. Укхал мерзагІа хІама дуаргдац Іа». Диаьд Солсас худар. «Сеска Солса, — аьннад Аьлбикас, — аз мехка дов ца хулийташ, хьай доттагІчун воша ваьн хьох, гІалгІай мехках Охкархой кІант ада ца везаш, гуржий мехках хьо, Сеска Солса а, ада ца везаш. Хьа воккъостишта уст а бийна, истара дулх дуадаьд аз. хьона хьоца шура багІараштен шин-шийн бос а болаш, чам цаІ а болаш деар дуадаьд аз. Хьона хьехама кийчбаьб из кхача. Цо фу йоах аьлча: дунен чухь мел йола кхалсаг бос шин-шийн болаш хургьа хьона. Дика яр о ю яр а хьона яйзача, чам цаІ хургба хьона цар. Аз даь худар диар Іа. Из худар даьдар ва сай наьхах ааьккхача шурах. Сеска Солса, са шура йиаьй Іа, хІанз са воІ ва хьо. ХІанз карагІдаргдий хьона соца айхьаза вала. хье са воІ хилча?» Циггача хайнад Солсана, дукха кхетам болаш кхалсаг Аьлбика йолга. ТІаккха Солсаз Аьлбиках эхь хийттад.

Цу хана дена Аьлбика сийдеш хьаьенав Сеска Солса...

Цхьа гуржий аьлий баьхна хиннаб. Йоах, Тейме Биболат волча, дика къонаха ва аьнна, цун цІи массанахьа дІайоьзара керттера бахьан малагІа да ха безам болаш. Уж воалаІарга эттача шоай воа нув хьонхаш воалаш бІаргавайнаа царна Тейме Биболат. Из сурт бІаргадайча чІоагІа цецбаьннаб гуржий аьлий, тийша бац уж из Тейме Биболат ва аьлча. Ер-м вІалла къонаха хиннавац аьнна, шоаш бахкарах а дехке баьннаб уж. Хьаший чу а баьха, гІулакх деьд ахар...

«Хье иштта цІи хеза хилара керттера бахьан дуйца дахар Іа тхона, аз ха даьхкадар тхо», — аьнна аьлаша дехар дича, Тейме Биболата аьннад йоах. «Беррига мехко со лархІара керттера бахьан сесага са сий дар да. Сесаго са сий дича, со лоархІача, бераша а. Дезало а сий ду са. Дезало сий дича лоалахоша сийду. Лоалахоша сий дича юрто сий ду. Юрто сий дича, мехко а сий ду са. Къонахчун сий лоаттадер-м сесаг я. ХІаьта шийн сесага гІодаьдар, цІагІа хьежавар, шийн коа цун хьекхабар аьнна, къоанахчоа эхь дац, е сесагах дийтавар аьнна, къонаха а хургвац».

Халкъо кхалсаг ларкІар, цо дезала юкъе дечун боккха мах хоадабар тайпарча шира оамашарa хьадоагІаш да. Вайнаьха багахбувцама мІовхьараша лора а баьб, вай заманга хьакхоача а баьб Іалаьмате гаьнарча а эпохай кхалсага сурт-сибатах бола хоам. Цу мифаша, оаламаша, фаьлгаша, иллеша дунен беркат лораду саг санна ювц кхалсаг. Цун кара да беркатa дІоагІа. Меца вар вузаву цо, кІалвисачун оагІув хьалхоац, зулам дер соцаву, унахцІени тІехье хьалхеяо. Духхьал нахага хьежа ца Іеш, шийн бІарг деррига дийна хІама лорадеш тІа лоаттабу: оакхарий, олхазараш, доахан, жа, буц, хьу, хий, иштта кхыдар. МоллагІа зулам, харцахьадар юхатоха низ кхоачаш ювц шира багахбувцамо кхалсаг.

Иштта, багахбувцамо тешал ду кхалсаг вайнаьха обществе шийн боккъонаш йолаш, дезала а обществени вахара а дош дуьйначa хапа шийна хетар але йиш йолаш хилара.

Кхалсага еррига уж бокъонаш йохаль дІаьхай вайнаха юкъе бусалба ды баьржача хана. Вайна ма-харра, бусалба дино чІоагІа Іотоіаль аьллай кхалсаг.

Советий Іаьдал эттача мара йиш хиннаьц кхалсага ираз кхолла.

А. ТАНКИЕВ,
филологически Іилмай кандидат.

БИЗЗА ПАТРИОТАШ ХЬАЛХЕБАРА

— Тха школе, — аьлар МагІалбикерча № 20 йолча юкъерча школа директора Зосиа Светлана Григорьевнас, — боккха теркам тІабоахийт хьатІаккхувча тІехьенна патриотически кхетам балара. ХІаьта цу гІулакха кхычахьа даха ца дезаш дуна шортта хІамаш долаш а да тхо. Хоаш ма-дарра, фашистий чІоагІа тІом лоаттабаьрех цхьа моттиг мажий тха город МагІалбик. ХІаьта вай Даьхе дІалаца дагахьа гитлеровцаша уттаяьча планашта юкъе боккхача лоархІаме ма-ярий Кавказ. — Маршала А. А. Гречкой «Кавказ бахьан баь тІом» яха книжка хьа а яйца, цо Іойийвар цу тІара цхьа моттиг: «Кавказ бахьан баь тІом Сталинградеш тІемах къоастабаь буваца йиш яц...» — МагІалбике гІолла Грозне кхача, цигара мехкдаьтта карадерзаде, тІаккха Баку яккха, цигара мехкдаьтта дІалаца беш бар из.

Цудухьа МагІалбикал моастагІа тІех ца воалийташ вай эмаро баь тІом советски фронташка дитпаршта юкъе лоархІамегІа барех цаІ ба. Тхоай городе хиика из тІом бувцаш, оаха берашта дуиц советски халкъа карагІдаьнна турпала гІулакх, цунна юкъе дакъа лаьца нах.

Цига тІом баьча цхьаболча наьха портреташ хьахьувкх Светлана Григорьевнас. Пионераша боча лораду МагІалбик лораеш денала моастагІчоа духьала лаьттача фронтовикий сурташ.

Пионераша гулъеш а гулъяь а я МалгІабике тІом баьча наьха хиниа хІамаш: кисаш, гильзаш, тралатий гаргаш, документаш, кхыдараш. Цар бувзам лоаттабу шоашта бовзаш болча цу хана шоай городе тІом беш хиначa нахаца. Масала, царех ба Грозне веха Минин Георгий Георгиевич, Ленинградера Машиниш Константин Степанович, кхыбараш. Пионераша хаддаза лех шоай город лораеш хиина нах. МагІалбике хинначa тІемах йола материалаш.

Светлана Григорьевнина шийна а еза я город МагІалбик. Сийлахь-боккха Даймехка тІом лаьттача хана цун дас Зосим Григорий Иванович лорадьй из моастагІчох, цига майра латаш са дІа а деннад.

Школе пионераш хьех тІема ветеранаш, царга дуйцийт шоаш баьча тІемах, шоай хиначa повкъостех, царна юкъе лаьттача доттагІалах.

— Патриотически кхетам балара беррига болх айхха буяз оаха интернациональни кхетамца, — аьлар Светлана Григорьевнас. — ХІаьта МагІалбике тІом баь нах шоаш а ма-хиннабий, массанахьа а санна, тайп-тайпарча къамех. Иштта ба тха городе балараш а, кхьжеттел тха школе хьехараш а. Укхаза ба эрсий, гІалгІай, нохчий, хІирий, кхыча къамех боле хьехархой.

Кхычахьара баьхкарех дукхахчар укхаза бахилга а болх белга а сонадаьд, гаргало тоссай юххьайна деча укхаза балача нахаца. Масала, 10—11 шу хьалха МагІалбике берашта хьеха ера Кучиева Элеонора Яковлевна. Кемеровски областера я из. Езаелар цунна керда моттиг, укхазара нах. ХІанз из Султыгова я. Цун кхо бер да: Дмитрий, Эльберд, Фатима. Школе а городе а сийдеш, лоархІаш саг я Элеонора Яковлевна. Шийн беррига низ дІалу цо берашта дика хьехаран царна материалистически кхетам балара. Цо дешархоашта дезадалийтад ше хьеха математика. Безамца Іомаду цар из.

Из санна, тха школе я Хаматханова Валентина Григорьевна а. Цо а лехад шийна ираз укхаза. Дика бераш да цун дараш: Мадинан Тимури. Из юххьаннарча классай дешархо я. Иштта я Юнусова Надежда Михайловна а. Тха школе дешаш да гІалгІай, нохчий, эрсий бераш. Царна интернациональни кхетам лучa оаха гІоай цу хьехархоех даьце а масалаш доаладу. ХІаьта цу хьехархоша шоаш а дуиц шоай бахарах лаьца. Вай массане а цаІ йола Даьхе Советски Союз хилара уйла бераша кІоаргагІа кхетаира дика масалаш яувла йиш хулийт цу тайп-тайпарча къамех болча нахах хьехинача дезалаша. Уж низагІа хиннабац, шоай дега дезаш шоай лоІаме хьахиннаб.

Из дувцача, хана оаха масалаш яувл Нохч-ГІалгІайчене боацаш кхычахьа бахача гІалгІаехи нохчехи. ХІаьта иштта бераш шортта ма-бий.

Светлана Григорьевнас дІахо дийцар дІадахача аьхки лакхерча классашкарча дешархоша «Советский» яхача совхоза кхиашка баьча балхах а. Цу тайпара, школе берашта коммунистически кхетам воипленсагІа бала гІерт.

Ю. ЮСУПОВ.

ФУТБОЛ ХЬАЛХАРА ЛОВЗАР

БІаьстан хьалхарча деношка дена спортсменел совтІа, болельщикаш аьнна, цІиі дІанха бола нах а кийчбала болалу кердача футбольни сезона. Цар хьалхе а денз чІоагІа хьажт долаш хеттаж хул миннта кийчлу шоаште дукха езаш йола команда кердача сезона, фу хувцамаш хиниад цуп мутІарашта юкъе? Цар дерг дилле лаьдугІ шоай командо чакхдоахаш долча хьалхарча тренировочни ловзарех долча хоамашка.

Къаьстта укх шера хьалхарча шерашкарчул дукха хьалхагІа ше дагайохийтар футболо. Хоаш ма-хилара, хьалхагІа цІаьхха ца хиннача тайпара укх шера сезонашта юкъе хайра юкъ ца йолаш официальни вІашагІкхетараш дІадоладир футболисташа. Февраль бетта уж дакъа лоацаш хилар СССР футболах йола кубок яккхара турнира финала дихьалагІа дахьъе. Цу гІулакхо ерригa командаш декхарийла йир сезона йола шоай кийчо лоаццача хана чакхъяккха. Кубок яккхара йолча турнире хайра хІама нарагІдаланзар «Терека». Соче ловзаш хиннача шийн лона командашка нийсо отна мара ца а йоаккхаш алхха дуслагІа моттиг яккха магаизар цунна. ДукхагІча дакъе из дуззадена дар сезона кийчлучa хана «Тереко» шийн мутІарашна ловзэ хьийха йоля массехк спортсмен СССР футбола федераце СТК-ас команде дІачІоагІаьь ца юлар бахьан долаш турнире дакъа лаца бокъо йоацаш висарак. Ванта аьлча, шийн болаш бола низ дІаьоккха нарагІдаланзар вай команда. Цудухьа тахананча дийнахьа «Терек» фу командa я хилча хаттаре дола жоп СССР чемпионате цо чакхдоахаргдолча ловзарийна мара дала йиш яц.

Цу тайпарча хьалашка кхьачар «Терек» самардийнахьа дІайолаенначa хьалхарча лигерча командашта юкъе СССР футболах йолча чемпионата хьалхарча матчига. Цу дийнахьа С. Орджоникидзе цІерагІча стадиое укх шера юха а хьалхарча лиге ловза бокъо яьккха Пермера «Звезда» тІэхьаш яр «Терек». ВІашагІкхетар дІадоладалалехьа стадиоее гулбенна дукха бола футбол езараш кердача сезонаца дахьъала бийнар Нохч-ГІалгІай АССР футбола федераце председатала В. Жолбниске.

ВІашагІкхетара принципиальни лоархІам лакхбеш хІама дар хьалхагІа «Терека» кулгаллo хинна РСФСР заслуженни тренер Ю. Дьяченко керте латтача «Звезда» дукха ха йоацаш СССР кубок яккхара йолча турнире счет 2:1 а йолаш вай команда оцаль хилар.

Цудухьа нийсо яккхар дуьхьа геттаре кадай дІайолайир «Терено» ловзара юхьиг. Цар вІашта аьча массехк атанах цаІ кхоалагІча минуте О. Хохленкос гол чутоxаш чакхъяьлар. Цунна хьожадир С. Орджоникидзе цІерагІча стадиона директе кийчдаь хьалхара гол чутехача футболиста йола лаьрххІа соагІат. Цхьабакьдa гІулакх шоашта аьттув боацаш дІадоладалараx беха хьоевзинзар хьаьшийн. Белгалдаккха доагІа, хьалхарча тайме дукхагІйола за «Терека» наІарашта тІатеІаш цар яьккхалга. ХІаьта фусамдаьшта соахка хинна шоай ловзара бувзамаш меттатоттаде нарагІа из доалийта сун дар. ДукхагІча дакъе ловзара лоникагІа а доацаш къаьсткъаьстача футболистий шоай говзалгара хьадоагІаш дар кхы а толамаш дахара массехказа уж гарга хинна хилар. Иштта, 36-ча минуте В. Коляднос пиа болаш теха бурган угловойга лекха мегар хьашний вратара, цар наІарашта кхерам яр В. Соколова. О. Хохленкос яийтта бурганаш.

Цу тайпара дола ловзара сурт хувцадаланзар шолгІача тайме а. КадайгІа хиначa хьашний 55-ча минуте фусамдай вратари защитникаши вІаши барта ца хилярах вІашІехьдаьлар А. Валахинна наІарашка бурган чутоха. Белгалдаккха деза, толам баккха моттигаш шийна а команда хиниилга. Цхьабакьда, форвардел белгала дикагІа ловзар защитникаш. Цул соагІа, але дезе, соцаш-долалуш дийлхача дагІо командай футболистий ловзарна дукха технически брак ийсйъаллйиталга.

Иштта, цхьаьнне совле ца йоаккхаш счет 1:1 а йолаш чакхдаьлар из вІашагІкхетар. Цунах футбол езарашта лоІам хилар аьнна, ала йиш яц. хІана аьлча, малав шийн команда массаза а хотйийлача дика ца хетар. Деле а, цхьан ловзарга хьежача командa низах хьадда хІама ала хала да.

Массехк дош «Терека» кердача футболистех лаьца. Хьалхарча матче вайна бІаргагайра Н. Павленко, С. Кугалов, В. Терешин. Гучох, царех хІаргавар командана пайда луш ловза могаргдарех ва.

Цхьа ди хьалха командай дублерашта юкъе хиначa вІашагІкхетаро а цхьанена совле яланзар, из чакхдаьлар счет 2:2 а йолаш.

С. ПАРЧИЕВ.

СПОРТ

САМБО. ТІехьа тІайоагІача хана дешара-спортивни болх тоабарен къонача спортсмений говзал лакхьяран лакагІа бола самбисташ хьахаржарап лаьрхІа Нохч-ГІалгІайчене хьалхара моттиг яккхара яхь оттар къоначa самбисташта юкъе дІадахачи шоттеен кІиранв декоша. Цу яхье дакъа лоацаш вар «Локомотив», «Урожай», «Буревестник» яхача обществайи Ачхой-Мартановски, Грозненски, Шалински, районийн 109 спортсмен.

Обществашта юкъе хьалхарен шозлагІеи моттигаш яьхар «Локомотивен», «Урожаен» аналаша. Районашта юкъе хьалхара моттиг Шалински района спортсменаша яьккхар, хІаьта шоллагІа моттиг — Грозненски районерча самбисташа.

Къоначa самбисташа дика толамаш доахаш чакхъяьлар из юкъ. Шо-шоай дозала категоре хьалхара моттигаш а йоахаш чемпиоиий цІераш яьхар А. Ильясова (45 кг), Р. Абзуева (48 кг), К. Пацегова (52 кг), Т. Абзуева (56 кг), Н. Джабраилова (60 кг), Ш. Юнусова (75 кг). Уж берригаш а «Урожай» обществана чубоагІаш ба. Иштта хьалхара моттигаш яьхар «Локомотиверча» А. Джамиева (65 кг), М. Салихова (81 кг), Н. Исаева (87 кг), А. Авшесова (90 кг), Е. Тананина (дакха дозал), «Буревестника» обществерча А. Свищева (70 кг).

Чемпионашта елар Сийлен грамоташ маьхера соагІаташи.

ДЗЮ-ДО. Московски областерча Электросталь яхача городе шин дийнахьа дІахьош яр СССР дикагІа йола командаш юкъейоагІаш хиннея Социалистически Къахьегама Турпалашта хетаь вай мехка эггара хьалха чакхйоаккхаш йола кхелетарашта юкъера Ерригсоюзни турнир. Укхаза дакъа лоацаш яр 1964—1965 шера баь Москвера, Ленинградера, Ригера, Курскера, Фрунзера, Нохч-ГІалгІайчера, кхыча дукхача, республикашкарен областашкарен спортсменаш юкъе боагІа 12 команда.

Команда вІашагІйоллал бола спортсменаш ца тоъарагІа Нохч-ГІалгІайчерча дзюдоистий шо-шоай зачетах йолча яхьашка дакъа лаца мара йиш хиланзар. На иштта дале а, дика денал ланка говзал гойташ шоай дозала категоре хьалхара моттигаш яьхар цу турнире дакъа лоацаш мел хиннача вай спортсменаша — Азиев Абукара (35 кг), Идигов Хьасана (38 кг), Мунаев Рамзана (53 кг), Габаров Асдана (57 кг), Магомадов Салмана (62 кг).

Цу турнирага вай дзюдоисташ кийчбир СССР спорта мастера Халадов Мухьмада.

А. БЕК.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

1979 ш. 31 МАРТА | 1979 ш. 31 МАРТА

Серго Орджоникидзе цІерагІа

СТАДИОН

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» (Грозный) — «УРАЛМАШ» (Свердловск)

Матч йолалу 17.00 сахьат даьлча.

№ 2 йолча абонемента талон метаргІйолаш я ловзарга хьажа воагІачоа.

Дублирующи командаш ловзаргьа Серго Орджоникидзе цІерагІча стадионе 30 марта 16-00 сахьат даьлча.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.00 — Берашта лаьрхІа программа.
10.00 — Берашта. «Подсолнушка» яха телевизионни художественни фильм.
11.10 — Фильм-концерт. Поста лаьрхІа — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Телесеанаш». Телевизионни документальни фильм.
15.00 — «Шахматни школа». КІай ладье.
15.30 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал.
16.00 — Берашта. «Капитулюшка» яхача телевизионни художественни фильма премьера, 4-гІа сери.
17.00 — Миллионий ленински университет. «Советская законной лизе».
17.30 — М. Равеля произведенеш оттаяль концерт.
18.30 — «Вай бераш».
18.40 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Пекински партитур» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
20.00 — «Ситуация» яхача телевизионни спектакля премьера. Автор — В. Коновалов.
21.00 — «Ха».
21.30 — Художникех дола дувцараш. Пабло Пикассо.
22.30 — «Тахан дунен тІа».
22.40 — Телевизионни документальни фильм.

II ПРОГРАММА

16.00 — Передачий программа.
16.05 — Художественни фильм.
17.05 — Іилма-популярни фильмий программа.
18.00 — «Лорале Іалам» (нохчий меттала).
18.25 — «Къоаноиъбаяв дайъманах».
18.55 — Дошаш, реклама.
19.00 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсийн, гІалгІайн меттала).
19.30 — Шун хьалатеха. «Асса» яхача ансамбла вІашагІкхетар (гІалгІай меттала).
20.05 — «Кийса даккъоло лийла шун, бераш!».
20.15 — Хьийбай продукташ дукхагІа яьара тІехьа. Сунженски районa «Путь к коммунизму» яхача колхозе.
20.45 — Патриоташ хьалхекебара. Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни хьехархочун З. Джамбулатовна беседа (нохчий меттала).
21.00 — Н. Тихонов. «Храни навьзоши».

21.00 — «Тха уллея тІера магий наьх». Телевизионни художественни фильм.

30 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.00 — «Сеадынат». Берашта лаьрхІа киножурнал.
9.30 — В. Коновалов. «Ситуация» яха телевизионни спектакль.
10.00 — Французски пианисто Жан-Филиппа Коллара концерт. Постедаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибарагІа ГалярагІа МалабаеДай гІолла». Киномонография.
15.30 — «Москван мосдарнарц».
16.05 — Телевизионни художественни фильм.
17.15 — «Бордж вааъзой Кіера дІадоладдарэ». Интервидени.
18.00 — «Пидаст» яха передача.
18.30 — «ХІара сурта тІа — иллар».
18.40 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Лирически эшаре концерт.
19.25 — «Чапаев» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.30 — Кинопанорама. ДІадолийтар — СССР халкъа артист Р. Я. Плятт.
23.10 — «Тахан дунен тІа».
23.30 — «Москоу Ньюс» яхача газета ираз яккхара спортивни гимнастикаца йол, дунен хьалхьаьшта мазара къовс. Майлах.

II ПРОГРАММА

15.00 — Передачий программа.
15.35 — Телевизионни фильм.
16.00 — «Дай-мехка хетталаргдаь» яха документальни фильм.
17.00 — «Лоаттача тарагІа тІера» яха художественни фильм.
18.15 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсийн нохчийн меттала).
18.40 — Киножурнал.
18.50 — «Большой смена». «Профессех декагІлара» яха цІо хаиара йола конкурс (нохчий меттала).
19.30 — Телевизионни сатирически журнала (гІалгІай меттала).
19.55 — Берашта лаьрхІа мультфильм.
20.10 — Хьалхарча пятилетка йо шу дизарга (нохчий меттала).
20.45 — «Социалистически мехай дешоиа».
21.15 — Документальни фильм.
21.40 — Художественни фильм.

РАДИО

29 МАРТ

6.40 — МагІалбика района хьийбом лелаярой гІулакхаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Аьараш.
7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.05 — Концерт (гІалгІай меттала).
9.15 — «Парте дешо хьовзаш айделай» яха беседа (нохчий меттала).
9.30 — Ерригсоюзни коммунистически субботника хилъадилаш (эрсий меттала).
9.45 — «Мастер - хьехархо», «Грознефтехимремонтстрой» яхача тресттера передача (гІалгІай меттала).
10.00 — Программеи хьоттамаш дАьвни.
10.01 — Концерт (эрсий меттала).
10.20 — «Маттмаштаи бошка гІа» (гІалгІай меттала).
10.45 — Аьараш (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

30 МАРТ

6.40 — «КПСС XXV съезд вІашагІкхетача атеистически кхетам балара декхарех» (эрсий меттала).
6.30 — «Тешаман дІадоакхийта. Атеистически балха опыташкара» (гІалгІай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.05 — Сатирически байташ (нохчий меттала).
9.15 — ЦІагІара лекторий (нохчий меттала).
9.30 — «Дин хІамзара цхоьаничаьски къовсам». Беседа (эрсий меттала).
9.40 — Школе атеистически кхетам балар (гІалгІай меттала).
9.50 — Аьараш (эрсий меттала).
10.00 — Программеи хьоттамаш дАьвни.
10.01 — Закона дуне ІадатахІи (нохчий меттала).
10.15 — «Коммунистически мораль а дина мораль а». Нохч-ГІалгІай паччахьаллкен университета доцента Е. И. Кочетков беседа (эрсий меттала).
10.30 — Концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

Хоттам

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш моркаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 10 — 15, Грозне 13—15 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, цхьайолча моттигашка дикагІо догІа а делхаш, доки а доаллаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 0—5, дийнахьа 8—13 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

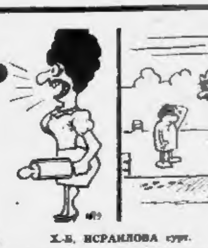

Дешашца ца аьлча а.

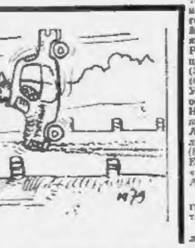

Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхача секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурий отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтера — 2-54-30; корректорске — 2-88-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-88-88.

Газет арадуал шинарен, ерен, щоаттен деношка

СФ02104. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1975.